

Mazideki Şehir

ÜMİT FEHMİ SORGUNLU

MAZİDEKİ ŞEHİR

ÜMİT FEHMİ SORGUNLU

MAZİDEKİ ŞEHİR

Ümit Fehmi Sorgunlu

Kültür Yayınları Yayın No:94

ISBN : 978-975-8046-93-5

İletişim

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı

Tel : 0 352 207 16 25

Fax : 0 352 221 08 67

Bu kitap KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'nin
bir kültür hizmetidir.

This book is a public service of

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Eserin tüm hakları saklıdır.

Bu kitap Şubat 2013 tarihinde 1500 adet basılmıştır.

This book was printed in February 2013 in a run of 1500

Kapak Fotoğraf

Faruk YAMAN
koleksiyonu

Kapak ve İç Mizanpaj

Doğuş Ofset

Baskı

DOĞUŞ
OFSET MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ
www.dogus.info.tr

0 352 322 18 55

info@dogusofset.com.tr

Mazideki Şehir

ÜMİT FEHMİ SORGUNLU

MEHMET ÖZHASEKİ
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

TAKDİM

Günümüzde belediyeler, bulundukları yerin yol, su, yeşil alan veya temizlik gibi rutin ihtiyaçlarını karşılamakla beraber sosyal ve kültürel hayatına renk katacak aktivitelerin de lokomotifine haline gelmiş durumdadır. Çok değil bundan 15-20 yıl öncesine kadar belediyeciliği yol yapmak, su getirmek, şehrin çöplerini toplamak veya toplu taşıma hizmetlerini yerine getirmek olarak gören düşüncenin yerine yukarıda saydığım belediyeciliğin temel görevleri olan rutin hizmetlerin yanına sosyal, kültürel ve sportif alanda da faaliyetler ekleyen ve bunu en güzel şekilde yerine getiren bir anlayış hakim olmuştur. Son yıllarda artarak devam eden bu anlayışın sonucu, şehirlerimiz çok önemli kültürel ve sanatsal etkinliklerin merkezi haline gelmiştir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak da bizler, Türkiye'ye örnek olmuş yatırım ve hizmetlerin yanı sıra şehrimizin kültür sanat hayatına yön verecek ve canlılık kazandıracak önemli etkinliklere imza atıyoruz. Tiyatrodan şiire, sempozyumlardan konferanslara konservatuar faaliyetlerinden kültürel turlara kadar çok geniş bir alanda kültür-sanat etkinliği düzenleyen bir belediye olarak kitap yayınlarına da ayrı bir önem veriyoruz. Zira biliyoruz ki kitaplar, geçmişini günümüze, günümüzü geleceğe taşıyan en önemli unsurlardır. Şehre ve şehir kültürüne ait değerleri bir araya getiren kitaplar, günümüz insanı için önemli birer kaynak eser olacağı gibi bizden sonrası için de birikimlerin yaşatıldığı şehir hafızaları olacaktır.

İşte bu noktada dikkat çeken çalışmalardan birisi de bundan yaklaşık 2 yıl önce kaybettiğimiz Ümit Fehmi Sorgunlu'nun 'Mazideki Şehir' adlı bu kitabıdır. Yazarın, başta çocukluk yılları olmak üzere hayatında yer bulmuş, hafızasına kazınmış olayları ve mekanları anlattığı, Kayseri'de dönemin sosyal yaşamına ışık tuttuğu bu kitap alanında önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Bu vesile ile merhum Ümit Fehmi Sorgunlu'yu bir kez daha rahmetle anıyor, hem onun, hem eserinin hem de geleneksel Kayseri yaşamının yaşatılmasına katkı sağlayan bu kitapta emeği olanlara teşekkür ediyor, yayın hayatına kazandırdığımız bu eserin tüm araştırmacılara, meraklılarına ve de okuyuculara yararlar getirmesini temenni ediyorum.

BİRKAÇ SÖZ

“Geçmiş zaman olur ki hayâli cihân değer”

Merhum babam Ümit Fehmi Sorgunlu (1949-2010) altmış bir yıllık hayatının en az kırk yılını sanata, edebiyata, şiire, hikâyeye, kültüre adanmış bir insandı. Allah gani gani rahmet eylesin, mekânı cennet olsun. İyi bir Türk ve Müslüman’dı.

Hayattayken çeşitli gazetelerde sanat-edebiyat sayfaları düzenledi. Antolojilere önyak oldu. Dergi oluşumlarının içinde bulundu. Gazete ve dergilerde şiir, hikâye, fıkra ve denemeleri okundu. On kitabı yayımlandı. O, yazdıklarıyla Kayseri’den başlayarak Türkiye’de, özellikle de edebiyat çevrelerinde tanındı. Kayserimizin ön planda gelen yazarlarındandı. Hayatının son yıllarında Berceste Dergisini yönetti.

Amansız hastalığı nedeniyle yazdığı son eserinin kitap hâline gelmesini göremedi. Mazideki Şehir adlı bu on birinci eserinde çok sevdiği Kayserimizin yaşam tarzını çocukluğundan itibaren en az yarım asırlık bir süreyi anı-öykü tadında anlatmıştı. Bu eseri bölüm bölüm Berceste’de yayınlandığında büyük ilgi görmüştü.

İşte bu eserin Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları arasında çıkmasını sağlayan Büyükşehir Belediye Başkanımız Sn. Av. Mehmet ÖZHASEKİ’ye şahsım ve ailem adına şükranlarımı sunarım. Mazideki Şehir’in yazılmasından formatının hazırlanmasına kadar, yayın aşamasında yardımlarını esirgemeyen Genel Sekreter Sn. Mustafa YALÇIN’a, Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Sn. Oktay DURUKAN’a ve babamın şair-yazar arkadaşları Sn. Bekir OĞUZBAŞARAN’a, Sn. Muhsin İlyas SUBAŞI’na, Sn. Vedat Ali TOK’a, Sn. Ahmet SIVACI’ya ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Bu eserin Kayseri ve Türk kültürüne hayırlı olmasını diliyorum.

“Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş”

Saygılarımla.

Aykut Avni SORGUNLU

ÜMİT FEHİMİ SORGUNLU

1949 yılında Kayseri’de doğdu. Sanat hayatına 1968 yılında şiirle başladı. Şiirleri mahallî gazete ve dergilerde yayımlandı. 1970 yılından sonra yazı ve şiirleri ulusal dergi ve gazetelere yayımlanmaya başladı. 1972 yılında “Onlar” adlı şiir antolojisinde yer aldı. Bir yayınevi kurarak, Meçhuller (hikâye) ve Adımlar (şiir)

antolojilerini hazırladı. 1976 yılında “DOĞUŞ” edebiyat dergisini çıkardı. 1995 yılında “ÖNCÜ” edebiyat, kültür ve sanat dergisinin genel sanat yönetmenliğini yaptı. Bazı yerel gazetelerde köşe yazarlığı yapmasının yanı sıra “DİVİT SANAT” adında kültür-sanat eki hazırladı. Mahallî radyo ve televizyonlarda yine kültür-sanat programları yaptı. Hisar, Eğitim ve Kültür, Bilim ve Düşünce, Doğuş, Küçük Dergi, Kültür ve Sanat, Erciyes, Kültür Dünyası, Tepe, Konevî, Somuncu Baba, Altınoluk, Berceste, Yağmur, Dergâh ve Türk Edebiyatı gibi dergilerde şiir ve hikâyeleri yayımlandı. Geçen zaman içinde öykü çalışmalarına daha çok ağırlık verdi ve vefatına kadar “BERCESTE” Kültür Sanat ve Edebiyat dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı.

Ümit Fehmi Sorgunlu’nun, Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisinde, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi’nde, Kayseri Ansiklopedisinde, Kayseri Güldestesi’nde ve Ağırnaslı Sinan adlı eserde biyografisine ve eserlerine yer verildi. Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde hakkında tez hazırlandı. Gülün Müjdesi adlı kitabı Azer yayınları tarafından Azeri Türkçesine çevrildi. Milli-İslâmî Edebiyat anlayışı doğrultusunda eserler veren yazar, 26 Haziran 2010 yılında yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak vefat etti. Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) ve İLESAM (Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği) üyesiydi ve bir kamu kuruluşundan emekli olup, dört çocuk babasıydı.

ÖDÜLLERİ:

1982’de KASD (Kayseri Sanatçılar Derneği) Hikâye Teşvik,
1984 Kayseri Olay Gazetesi hikâye,
1987 Kayseri Gazeteciler Cemiyeti röportaj,
1991 Basın Yayın Genel Müdürlüğü röportaj,
1992 ve 2004 Kayseri Akın Günlük Gazetesi ve Berceste Dergisi
Türk Edebiyatına Hizmet,
2006–2008 Türkiye Yazarlar Birliği Kayseri Şubesi Hikâye

ESERLERİ :

- 1- ACILAR NEREDE BAŞLAR (Hikâye, 1983)
- 2- YAĞMUR YAĞMIYORDU (Hikâye, 1987)
- 3- EYLÜL VURGUNU (Hikâye, 1997)
- 4- GÜLÜN MÜJDESİ (Hikâye, 2005)
- 5- TARİHTEN GELEN SES (Hikâye, 2008)
- 6- HİKÂYEDEN TAŞAN SÖZLER (Deneme, 2009)

HATIRALARLA YÜKLÜ BİR EV

Yine bir ilkyazdı ve yine bizim evde bağa göçme hazırlıkları yapılıyordu. Ama bu seferki göçüş bir başkaydı. Artık bu evin, bu avlunun, bu havuzun ve bu mahalledeki arkadaşlarımın, tanıdıklarımın birer yabancı olması gibi bir daha dönmek üzere taşınmaydı bu. Çünkü bir yaz bağda kaldıktan sonra şehre yeni evimize inecektik. Onun için biraz sonra gelecek kamyonu beklerken içim kıpır kıpırdı. Sivas Caddesinde bir apartmana taşınıyorduk. Bu, önünde avlusu bulunan üç odalı, toprak damlı evde beni çekecek, celp edecek bir şey kalmamıştı artık. Soğuk kış günlerinde odadan odaya geçerken üşümek için kalın giysiler giymek ve hele hele geceleri tuvaletim geldiği zaman avlunun ta ucunda, dış kapının hemen yanındaki tuvalete elimde ibrikle gitmek benim için bir kâbus olurdu. Bu mahallede özleyebileceğim bir tek arkadaşlarım olabilirdi artık. Annemlerin anlattığına göre gideceğimiz apartmandaki evimiz dördüncü kattaymış, iki tane balkonu varmış. Mutfak, banyo ve tuvaleti hepsi evin içindeymiş. Anlatılan bu rahatlık beni o yaşlarda bile kendine çekiyor, hayaller içinde yaşıtıyordu.

Nihayet koca bir kamyon dar sokakların taşlarını ezerek, parçalayarak, eski evlerin yüreğine birer bıçak saplayarak gelip bizim dar çıkmaz sokağın önünde durmuştu. Eşyalar yüklendikten sonra annem ve babaannem bir türlü kamyonu binmek bilmiyorlar, nemli

gözlerle, bir saat sonra artık birer yabancı olacak komşuları tek tek dolaşıyorlardı. Annemler gezerken oğlunun sarhoş naralarını dinlediğimiz Hayriye Hanım Teyze ağlamış, Arabacı Durmuş Emminin kızı Fazilet Abla kamyonun arkasından su dökmüştü. Diğer komşularla olan ufak tefek kırgınlıklar unutulmuş, o gün bizim arkamızdan tek bir yürek olunmuştu. Ben kamyonun en üstünde, üzerinde gazoz kapağı, bilye ve aşık oynadığımız o çıkmaz dar sokağa son bir kez bakarken o küçük küçük yüreğim burkulmuştu. O sokak ne kadar da küçükmüş meğer.

Kamyon ağır ağır geldiği gibi, eski, mahcup evleri kendi mahzunluklarına terk ederken ben de az sonra mazinin kollarına bırakacağım sokaklara son bir kez bakıyordum. Kamyonun geçtiği yoldan “T” şeklinde ayrılan Etiler İlkokuluna giden şu sokakta az mı koşturmuştum. Şu küçük söğütlü önü çeşmesi ile mescit arasındaki mahalle fırınına, sabahları uyuklu gözlerle az mı ekmeklik hamur taşımıştım. Bir saat sonra hepsinin sona ereceği bu mekânları yavaş yavaş geride bırakan kamyon ana caddelerde biraz daha rahatlayarak Eğribucak Bağlarına doğru yol almıştı.

Bir yaz boyunca bağdaki arkadaşlarımla oynarken görmediğim yeni evimizi hayal etmiş, arkadaşlarıma sık sık bağdan apartmana göçeceğimizden bahsetmiştim. Her sene yaz tatilinin hiç bitmesini istemeyen ben, bu kez bağ bozum mevsimini ve şehre inmeyi iple çeker

olmuştum. Tabii o zamanlar günlerin kuşkanadında uçuştüğundan ve zamanın bir su gibi aktığından habersizdim.

Nihayet bağdan göçme günü gelmiş, kamyon bağdaki gediğin önüne dayanmıştı. Hamallar eşyaları taşıırken kardeşimle ben de onlara yardım ediyor, bir an önce kamyonun hareket etmesini istiyorduk. Eşyalar bittikten sonra yükünü alan kamyon ağaçlardan, çalılardan birer parça kopara kopara bir canavar gibi homurdanarak yola koyuldu. Asrî Mezarlığın önünden geçip Amele Pazarına geldikten sonra her zamanki yolundan farklı bir yöne sapmıştı kamyon. Tabii bizi kamyonun üzerinde bir heyecandır sarmıştı. Sivas Caddesinde beş katlı bir apartmanın önünde durunca kardeşimle ilk işimiz kafamızı kaldırıp apartmana bakmak oldu. O gün o apartman bize çok yüksek gözükmüştü. Kamyondan inip Şenyurt Apartmanının 4. katına koşarak çıktık. Babamın kapıyı açmasıyla birlikte boş eve heyecanla girdik. Bütün odaları jet hızıyla gezip inceliyorduk. Hele bir köşe oda vardı ki, batı istikametindeki pencereden baktığın zaman Cumhuriyet Meydanı ve Alemdar Oteli gözüküyordu. Koşar adım balkonları gezdik ve ön balkonda kamyondan inen eşyaları seyrettik saatlerce.

Sonraki günlerde ben mahalleyi kolaçan edip meydana kadar yürüdüm. Bizim apartmanın biraz ilerisinde orduevi ve askerî hastane vardı. Hastanenin he-

men bitiminde hükûmet konağı ve Tan Sineması ilk dikkatimi çekenlerdi.

Daha sonraki aylarda ise yeni arkadaşlar edinmiş onlarla birlikte Orduevi Sinemasının ve Tan Sinemasının müdavimleri olmuştuk.

Şimdi o okul kaçkını, sinema delisi çocuğu ve hatıralarla yüklü o apartmanı öylesine özleyorum ki...

İLK SİNEMA

Çocukluk yıllarımı düşünürken bazı anılarımı hâlâ buruk bir tebessümle hatırlarım. Sanırım ilkokul sıralarıydı. Seyitgazi Mahallesinde, Dinçtürk Sokağı ile Etiler İlkokulu arasındaki iri kaldırım taşlı sokakları, elimde tahta çanta ile arşınladığım yıllardan biriydi. Sinemayı sadece okula gelen belgesel nitelikli filmler ve Karagöz oyunları ile tanırdım. Bu büyülü perde her çocuk gibi benim de dikkatimi çekmişti. Okulun giriş salonuna kocaman bir beyaz perde gerilirdi. Anlardık ki o gün ya sinema ya da Karagöz oyunu vardı. Neşe içinde sınıflarımıza girerdik. Öğretmenimizin bizi sınıftan alıp sırayla okulun giriş salonuna götürmesini sabırsızlıkla beklerdik. Salonda yerimizi aldığımız zaman da film başlayana kadar gürültüden geçilmezdi. Sinemayı oynatacak olan ağabey, kocaman makaraya filmleri sarmış bizi bekliyor olurdu. Işıklar söndürülür gürültü çıkaran çocuklar müdür tarafından azarlandıktan sonra o koca makaranın dönmesiyle birlikte ışık huzmesi perdeye yansır. Sesi de arka tarafta sinema bobinlerinin yanında büyük hoparlörlerden gelirdi. Ben en çok Karagöz oyununu severdim. Işık bu kez perdenin arkasına konur ve Karagöz'le Hacivat bir değnekle perdeye arzı endam

ederdi. İlk kez o ince sesiyle Hacivat konuşurdu. “Aman Karagözüm yaman Karagözüm kaç gündür nerelerdesin bakıyım?” arkasından Karagöz koca cüssesiyle Hacivat’ın üzerine şak diye iner, o kalın ve kaba sesiyle “Ben de senin ensene çakıyım. Ne yapacaksın beni görüp de...” derdi. Bütün çocukları alırdı bir gülme. Böylece bir yıl boyunca birkaç kez okulumuzda sinema ve Karagöz seansları devam ederdi.

Bir gün hem mahalle, hem de sınıf arkadaşım Orhan bana ‘sinemaya gidelim mi?’ dedi. Genelde birçok ilkokul arkadaşımın isimlerini ve o yıllarda yaşadıklarımın çoğunu hatırlamam. Ama bu isim ve olay nedense hafızama öylesine kazınmış ki, bir türlü unutamıyorum. Herhalde beni ilk sinemaya alıştırın bir isim olduğu içindir. Bu teklife öylesine şaşırmışım ki, sanki küfür etmiş gibi yüzüne dik dik baktım. “Deli misin sen?” dedim. “Okul ne olacak?” Güldü “Bir günden bir şey olmaz.” dedi. “Ama” dedim “Öğretmen kızmaz mı?” “Yaa boş ver, hastaydık deriz, annemlerle gezmeye gittik falan deriz.” Sinemaya olan ilgimin fazlalığından mıdır nedir bu sözler beni celp etmişti. “Ya babam duyarsa” diyerek razı olduğumun ilk işaretini vermişim. O umursamaz bir tavırla omzunu silkmiş. “Okulda olduğumuzu sanırlar, nerden haberleri olacak.” dedi. Son bir umutla “İyi ama bende para yok ki.” dediğimi de çok iyi hatırlıyorum. O ise beni kandırmayı çoktan kafasına koymuş olmalı ki, “Gel bende var.” dedi. Okul çantala-

rımızı onların evine bırakıp doğruca Tan Sinemasına gitmiştik.

O gün bir suçlu gibi eve döndüm. O akşam sanki babam “Neden bu gün okula gitmedin?” diye soracaktı gibi mütereddit, tedirgin öylece bekledim. Sormadı, ertesi gün öğretmen de “Dün neden okula gelmedin?” diye sormadı. Keşke sorsalardı. Bu sorgusuzluk bana cesaret verdi ve harçlıklarımı biriktirip ikinci bir kez sinemaya gitmenin fırsatını bekledim hep. Artık Orhan’a sinemaya gitmeyi ben teklif eder olmuştum. Birkaç yıl sonra mahalleden taşınmış ve Orhan’la olan bağı çoktan koparmıştık. Bu arada ben Sümer Ortaokuluna yazılmıştım. Çoğu kez şehirden Yeni Mahalle’ye kadar yürür ve babamın verdiği otobüs paralarını biriktirir haftada bir mutlaka sinemaya giderdim. Bu sinema alışkanlığı bende öylesine ilerlemişti ki, harçlık bulamazsam bile yeni komşulardan annemler istiyormuş gibi para ister onunla da sinemaya giderdim. Ortaokulda ilk sömestir karnemin zayıf gelmesi ve komşulardan para istemem babamı iyice kızdırmıştı. Çok iyi hatırlıyorum bir gün değneği çekmiş beni çıplatmış ve kaba etlerime vurdukça vurmuştu. O günler belki kızmıştım babama, ama bu gün keşke daha ilkokuldayken dövseymiş diye hayıflanıyordum.

İkinci dönem derslere ve okula biraz daha sarıldım. Müdür Kâzım Yedekçioğlu ince zayıf kuru bedeniyle, elleri arkasında, kaşları çatık dolanıp dururdu

koridorlarda. Almanca hocamız Fatma Erciyes etine dolgun, hep kahverengi tayyörüyle dersimize girer, “Güntenak” derdi. Ağzından hiç eksik olmayan piposuyla derslere giren Necdet Hoca’nın laubali hareketlerine rağmen ben hep Türkçeyi sevdim. Kerrat cetveli ezberlemek benim için dayanılmaz bir ızdıraptı. Onun için matematikle bir türlü barışamadım.

Babamın sıkı kontrolleri neticesi sinemaya ara vermiştim, ama bu kez de kimin tarafından alıştırıldığımı hâlâ hatırlayamadığım Teksas, Tommiks kitaplarını okumaya başlamıştım. Bu Teksas, Tommiks’in öylesine çok hayranı olmuştum ki, kendi muhayyile gücümle kahramanlar üretilip resimli romanlar çizer hale gelmiştim. Bir keresinde matematik için alınan çizgisiz sarı yapraklı defterin tamamını kendi yaptığım resimli romanla doldurmuştum da babamdan tekrar matematik defteri almasını istediğim zaman yaptığım haylazlığın farkına varmıştı. Tabii birkaç tokat da onun için yemiştim. O yıl sınıfta kalınca da, rahmetli babam “Senin hiç okumada gözün yok.” diye az mı kızmıştı.

Çocukluk bu ya, her şey tozpembe gelirdi. O günler hayat oynanacak birçok oyun ve uzun bir yaşam demekti benim için. İşte bu yüzdendir ki çocukluğumun bazı dönemlerini buruk bir tebessümle hatırlarım.

SÜT TOZU İLE BESLENME

İyi veya kötü hepimizin de çocukluk yıllarından kalma tatlı hatırlarımız vardır. Hayatımızın filmini şöyle bir geriye sardırduğımız zaman, gülerek, o günlere özlem duyarak hatırladığımız anlar çoktur. Haylazlıklarımız, ders çalışmalarımız ve kızlara ilk beğenilme içgüdülerimizle birlikte çocukluğumuzun en tatlı günleri bir bir yerini alır bu film karesinde.

Etiler İlkokulunun 5. sınıfında tahta sıralarda ikişer, üçer oturduğumuz, teneffüs zilini sabırsızlıkla beklediğimiz ve zil çalınca da okul bahçesine bir anda koşuşmalarımızı bazen öylesine özlüyorum ki, yeniden çocuk olasım geliyor. Okul bahçesi içindeki Tacettin Veli Türbesinin kenarında birbirimizle itişir, koşmaca oynardık. O küçücük bahçe bize o kadar büyük gelirdi ki, ter içinde kalırdık. Bazen de bahçe kapısının önünde sırayla dizilmiş seyyar satıcıların bizlere bir şeyler satabilmek için âdeta birbirleriyle yarışarcasına bağrışmalarını hatırlıyorum da, bir şeyler alabilmek için sıraya girerdik. Oysaki teneffüs dönüşünde sütlü beslenme saatimiz vardı. Ama yine de durmaz kurabiyelerden, simitlerden alırdık. O, beş kuruşa aldığım simitlerin lezzetini hâlâ damaklarımda hissediyorum.

Teneffüs bitip sınıflara döneneceğimiz zaman Vehbi Emmi elinde kocaman çan gibi bir zille okul bahçesinde gezinir, bir taraftan da “Haydin sınıflara!” diye bağırırdı. Bütün öğrenciler ikişerli, üçerli sınıflarımıza dönerdik. Döndüğümüz zaman, peçetelerimizi önümüze serer, evden getirdiğimiz, börek, kete veya peynir ekmeklerin yanına satıcılardan aldığımız simit ya da kurabiyeleri önümüze dizer, öğretmenlerimizden Amerikan yardımı olarak geldiğini duyduğumuz süt tozundan elde edilen sütlerin güğümlerle sınıflara gelmesini beklerdik. O zamanlar Amerika’yı çocuk kafalarımızda Türkiye’nin bir dostu olarak yorumlar ve takdir ederdik. Oysaki Amerika’nın nerde olduğunu ve kim olduğunu bile bilmezdik. Gelen güğümler öğretmen nezaretinde hademeler tarafından bardaklarımıza doldurulur, yanında da balık yağı verilirdi. Topu topu iki hadememiz vardı. Vehbi Emmi aksakalı, kambur beliyle güğümleri getirir, teneffüs zillerini çalardı. Şükran Abla ise başından hiç eksik etmediği başörtüsü ve iş önlüğü ile koridorları paspaslardı. Güğümlerden bardaklarımıza boşaltılan sıcak sütler mis gibi kokar, o yüzden de onu fazla fazla içerdik. Ama sınıfta çoğumuz balık yağını hiç sevmeydik. Benim midem bulanır o yüzden de draje haline getirilmiş sevimsiz balık yağını yutmak çok ağır gelirdi. Fakat fazla kaçış yolumuz yoktu. Çünkü öğretmen verilen drajeleri tek tek kontrol eder, gerekirse zorla içirirdi. Çoğu kez gülüşür sınıfı şamataya boğardık. O arada balık yağlarını saklayabilirsek saklar, öğretmene içtik

derdik. Tabii bazen de kızlara hava atmak için çok seviyormuşuz gibi numaralar yapar, onların yanında o ağır yağı yudumlardık. Kızlara beğenilme, onlara olduğumuzdan daha iyi görünme yarışı yalnız balık yağı ile de sınırlı kalmazdı. Teneffüslerdeki oyunlarımız esnasında da kızlar bakıyorsa daha iyi koşar, daha iyi güreşirdik birbirimizle.

Hiç unutmam. Bir gün sınıfımıza Ankara'dan nakil bir kız gelmişti. Gerek güzelliği ile gerekse kibar konuşmalarıyla sınıfta kızlı erkekli hepimizin dikkatini çekmişti. "Tankü" diye tabir ettiğimiz kibar konuşmaları kızların ilgisini çekerken, güzelliği ile de erkeklerin beğenisini kazanmıştı. Teneffüslerde ve okul çıkışlarında hep onun çevresinde dolaşır, hatta evlerine kadar takip ederdik. Bazen erkekler kendi aramızda "Selma senin, Selma benim" kavgasına bile tutuşur, birbirimize "Selma bana güldü ya da bana pas verdi." diye hava bile atardık. Oysaki o, hiç kimseyle ilgilenmez, bir çalım içerisinde sınıfa girer yerine otururdu. Hatırladığım kadarıyla dersleri de çok iyi idi. O yüzden öğretmenimiz Hasan Bey ona biraz daha fazla ilgi gösterirdi. Selma bizim için bir hobiden başka bir şey değildi. Çünkü aşkı da sevgiyi de tanımayacak kadar bilinçsizdik o zamanlar.

MATBAA İLE İLK TANIŞMA

Sanıyorum 1961 yılının yaz aylarıydı. Okulların kapanmasına birkaç gün kalmış, bende ise bir kaygı ve endişe başlamıştı. Çünkü sezon boyunca süren sinema ve Teksas, Tommix alışkanlığım yüzünden bir türlü ders çalışmaya fırsat bulamadığım ve buna da babamın aynı okulda başöğretmen olmasından dolayı hiç aldırış edip umursamadığım haylazlıklarım sebep olmuştu. Bu yüzden ilk kez ilkokul beşinci sınıfta kalacaktım. Aylar boyunca başöğretmen oğlu olmanın getirdiği rahatlıkla dersleri asmamın bedelini sınıfta kalarak ödeyecektim. Sezonun son haftasında babamın benimle hiç konuşmaması, çeşitli bahanelerle sorduğum sorulara dahi cevap vermemesi içimi buruyor, beni pişmanlıklara doğru sürüklüyordu. Geç de olsa başöğretmen oğlu olmamın benim sınıfı geçmeme yetmediğini, hele hele babamın böyle bir şeye asla tevessül etmeyeceğini anlamak beni kara kara düşündürür olmuştu.

Arkadaşlarım karnelerini alıp sevinç içinde gülerek evlerinin yolunu tutarken ben o gün nereye gideceğimi şaşırmış, akşama kadar okul çantasıyla aylak aylak dolaşıp durmuştum. Akşam hava kararmaya doğru eve

gittiğimde babam çoktan gelmişti. Kaşları çatık, yüzü asıktı. Canı sıkkın ve birine kırgın olduğu zamanlar takındığı yüz ifadesine artık alışmışım. Bu gibi hallerde ona hiçbir şey söylenmeyeceğini, söylediklerine itiraz edilmeyeceğini gayet iyi biliyordum. Onun için kendimi güvenceye almak açısından annemin dizi dibine oturmayı da ihmal etmedim. Yüzüme bile bakmadan:

- Hayrola dedi. Kendine iş mi aradın?

Cevap vermeden susmayı tercih ettim. Ancak sürekli susmanın da onu daha çok kızdıracağını biliyordum. Yavaşça belli belirsiz “Hayır” dedim.

- İyi öyleyse dedi. Yarın sana bir iş buluruz.

Sanki tepemden aşağı sıcak bir su döküldü. Eyvah! Bir yaz tatilim boşa gidecekti. Bağlarda arkadaşlarla gezemeyecek, kuş vuramayacak, telden araba yapıp süremeyecektik. Dudaklarımı çörtenleştirdim. Ağlayacağım zamanlar böyle yapardım.

- Hiç itiraz istemiyorum dedi. Madem okumakta gözün yok. O zaman çalışacaksın.

Ertesi sabah erkenden kaldırdı beni. Matbaacı akrabamızın yanına götürdü.

- Al dedi. Eti senin kemiği benim. Sakın acıma.

Akrabamız İsmail Amca oradan bir usta çağırdı. Beni gösterip bir şeyler söyledi. Sonra ustayla birlikte içeri makinelerin olduğu bölüme geçtik. Usta beni içinde demir harflerin bulunduğu göz göz bir kasanın başına koydu. Sonra da yüzü hiç gülmeden sertçe:

- Bu kasanın içindeki harfleri tek tek alacak okuyup tekrar yerine koyacaksın. İki gün içinde hangi harfin hangi gözün içinde olduğunu ezberlemiş olacaksın, tamam mı?

Usta gittikten sonra gönülsüzce harfleri tek tek alıp bakmaya başladım. Yaz tatilimi heba edecek olan bu iş ilk günler bana çok zor gelmeye başlamıştı. Asıl zorluk annemlerin bağa göçmesiyle birlikte başladı. Ağaçların altında arkadaşlarımla oynamak varken sıcakta bu matbaa çekilir miydi?

Her gün babamla birlikte şehre geliyor, akşam da onunla birlikte bağa gidiyorduk. Önceleri canımı sıkan bu iş alıştıkça benim için tatlı bir oyun olmaya başlamıştı. Çalıştığım matbaa "Emel" adında mahallî bir gazete çıkarıyordu. İç sayfasında bir şiir köşesi vardı. Artık kumpasa harfleri dizmeyi de öğrendiğim için, kolay olduğundan şiir köşesini dizme işini bana vermişlerdi. Dizerken okuduğum şiirler hoşuma gidiyor, beni şiirin büyüğü havasına doğru çekiyordu. Sanırım matbaa mürekkebinin o kendine çeken cezp edici kokusunu ilk kez Emel Matbaasında almıştım. Nereden bilebilirdim ki, o şiirleri dizerken duyduğum hazzın ve mürekkep koku-

sunun hayatım boyunca beni kendine bağlayacağını ve matbaalardan çıkamaz olacağımı.

Artık matbaaya yüksünmeden gidiyor, seçilmiş şiirleri kendiliğimden alıyor, önce okuyor sonra dizmeye başlıyordum. Arada bir de ustaların söylediği çayları keyifle yudumluyor, hafta sonlarında da aldığım haftalıkla ben de matbaada çalışanlara çay söyleme zevkini yaşıyordum. Bu eğlenceli iş tâ ki, ustamın beni şiir dizmeden alıp daha ağır bir işe verinceye kadar sürdü. Akşama kadar makinelerin başında beklemek beni oldukça sıkmaya başlamıştı. Daha sonraları bu iş nöbeti daha da ağırlaşmış kâğıt kesmeyi öğrenmek için giyotinin başında duranlara yardımcı olmaya kadar varmıştı. O makineyi hiç sevmemiştim. Sonra tehlikesi de çoktu. Bu endişelerimi anneme anlattım. İki günde etkisini gösterdi. Bir akşam babam beni karşısına alarak:

- Tövbe mi? dedi. Bir daha ders çalışacak mısın?

Bu sözlerden yeniden arkadaşlarıma kavuşacağımı, yeşillikler içinde bağdan bağa gezeceğimi anlamıştım. "Evet, söz veriyorum." dedim. Ertesi gün beni işe götürmedi.

Gerçekten de bu kısa imtihan faydalı olmuş ve önümüzdeki sezonda bütünlemeye bile kalmadan okulumu bitirmiştım. O akşam babamın elinde "Nacar" marka bir kol saati ile gelişi ve gülerek koluma takışı hâlâ unutamadığım anılarım arasındadır.

O BAYRAMLARI ÖZLÜYORUM

Bayram huzur demektir, bayram neşe demektir, barış demektir. Tabii biz çocuklar için biraz da bol şeker ve harçlık demektir. Onun için bayramları dört gözle beklerdim. Çocukluk yıllarımın en mutlu anlarının geçtiği günlerdi bayramlar.

Bizim evde bir hafta önce başlardı bayram hazırlıkları. Babam yanına beni ve kardeşimi de katarak alışverişe çıkar, bayram pilavı ve yahni için pirinç, karabiber, et ve nohut alırdı. Tabii yanında misafirlere ve çocuklara ayrı ayrı şeker, o zamanlar kola olmadığından ayran yapmaya yoğurt almayı da ihmal etmezdi. Babamın yanında dükkân dükkân gezmek çok hoşuma gider, neyin nerede satıldığını öğrenirdim. Bunca alışverişin yanında o unutmazdı, ama ben yine de bayram tatlısı için ceviz almasını söylerdim. Benim bu küçücük hatırlatmama karşılık o güler, “Seni tatlıcı seni.” derdi. Ceviz ve nişastayı da aldıktan sonra bana ve kardeşime birer takım elbise almak için Kazancılar Caddesindeki mağazaları dolaşırdık. O zamanlar Kazancılar Çarşısı hep mağazalarla doluydu. Alınan elbise ve ayakkabı illaki de aynı renkte ve desende olacaktı. Bazen de elbise bulamadık mı kumaş alır terziye diktirirdik.

Her yıl bayrama bir hafta kala bizim evin en hengâmeli, en telaşlı ve en çok çalışılan günleri olurdu. O günlerde sahur için börek de yapılmazdı evde. Ramazandan önce yapılıp kurutulan yufkaların da artık sonuna geldiği için bayrama kadar yetsin diye azar azar akşamdan ısılatılıp gece kızartılırdı. Gündüzleri annemler evde temizlikle uğraşırlar, akşam da iftardan sonra mutlaka Lale Camisine giderlerdi. Ben camiye babamla birlikte erkenden gider vaaz dinlerdim. Kardeşim, namaz uzun sürüyor, diye pek gelmek istemezdi. Hele Kadir Gecesi daha feyizli olur, bol bol dua edilirdi.

Bayrama iki gün kala babaannem tahta oklavanın başına geçer ve bayram için bir büyük tepsi baklava açardı. Ramazan Bayramına güllü baklava yapmışsa, iki ay sonraki Kurban Bayramına da açma baklava yapardı. Hep böyle dönüşümlü olarak geçer giderdi yıllar.

Bayramdan bir gün önce arife günü mutlaka babamla birlikte mezarlığa gider geçmişlerimiz ve dedem için dua ederdik. Mezarlığa gidip gelmemiz hemen hemen bir günümüzü alırdı. Çünkü o zamanlar çok az araba vardı. Hacılar'a giden otobüs veya kamyonlardan birine biner, mezarlıkta inerdik. Sonra da saatlerce dönmek için otobüs beklerdik mezarlıkta.

Bayram sabahları o kadar çok huzurlu ve neşeli uyanırdım ki, kalkar kalkmaz babamla camiye gitmek için abdest alır, yeni alınan elbiselerimi giyerdim. Camiden geldikten sonra, önce babaannemin, babamın ve

annemin ellerini öper ilk harçlıklarımızı alırdık. El öpme merasimi bittikten sonra da bayram yemeği için sofraya otururduk. Kayseri'nin âdetlerinden olan bol soğanlı nohut yahnisi ile pirinç pilavını kaşıklarken benim gözüm hep baklavada olurdu.

Yemekten sonra ben hemen erkenden tek başıma dayımlara giderdim. Çünkü o beni çok sever ve çok para verirdi. Bayramın ilk günü akrabaların elini öpüp harçlık biriktirdikten sonra arkadaşlarla komşuları dolaşıp şeker biriktirirdik. Hiç unutmuyorum o zamanlar defter ve kitaplarımı koyduğum küçük bir çekmecem vardı ve ben bayramlarda biriktirdiğim paraları, hep o defter ve kitaplarımın en altına kumbaramla birlikte saklardım. Sonra da pazar günleri arkadaşlarla birlikte sinemaya giderdik.

Kurban bayramlarının zevki daha bir başka olurdu. Yine ev işleriyle birlikte baklavalar börekler yapıldı. Babamla biz kurbanlık koyun almak için Kışıkapa'ya kadar gider belediyenin biraz daha ilerisinden illaki boynuzlu birini seçer ve elimizde bir yoncayla birlikte sürüye sürüye eve getirirdik. Koyunu havuzun başındaki ayva ağacına bağlar, gider gelir severdik. Bayram sabahı camiden sonra erkenden bir kasap bulunur ve koyunumuz kesilirdi. O günden bugüne çok bayramlar yaşadık ama ben hep o bayramları özliyorum.

BAĞ YANGINI

O sıcak yaz günlerinde Eğribucak Bağlarında her zamanki gibi Orta Durak gediğinde dağdağan ve kaysı ağaçlarının gölgesinde toplanır o gün neler yapacağımıza karar verirdik. Arkadaşlarla olan muhabbetimiz gündüzlere sığmaz, gece yarısına kadar uzardı. Akşam yemeklerinden sonra yine aynı mekânda toplanır sohbet ederdik. Muhayyile gücümün fazla olmasından dolayı arkadaşlar bana polisiye romanlar anlattırırıldardı. Ben de bu görevi seve seve yerine getirir, hayâlî olarak uydurduğum serüvenleri anlatırdım. Hatta bendeki bu polisiye roman anlatma merakı bir ara yazıya kadar döküldü. Yazdığım polisiye romanlar o dönemlerde gazetelerde tefrika bile edilmişti.

Yine kaysı ağaçlarının gölgesinde başlayan o günü değerlendirme sohbetlerinde aşağı bağları gezmek ve bulabilirsek biraz kuş avlamak amacıyla öğle sıcağından önce yola çıktık. Gurup halinde aşağı kuyuya kadar yürüdük. Biraz su içip ferahladıktan sonra bağların içine doğru hareket ettik. Yolumuz bir ara otlarla kaplı hozan bir bağa uğradı. Tek sıra gurup halinde yürüyorduk. En arkada ben, benim önümde Şekerci lakabını taktığımız

Mehmet diye bir arkadaşımız konuşa konuşa yürüyorduk. O günler o arkadaşına neden “Şekerci” lakabı takılmıştı hâlâ bilemiyorum. Babasının bir ara şeker ticareti yapmasından mı, yoksa daha başka bir nedenle mi, bu gün dahi çözebilmiş değilim.

Önümde yürüyen Şekerci bir ara gömlek cebinden sigara çıkarıp kibritle yaktı. İşi bittikten sonra kibriti söndürme gereğini bile duymadan yere attı. Ben bir ara arkama baktığımda attığı kibritin kuru otları yaktığını gördüm. “Hey Şekerci attığın kibrit otları tutuşturdu.” diye seslendim. Aldırış bile etmeden yürümeye devam etti. Ben de guruptan ayrılp arkada kalmamak için arkadaşlarla birlikte yürümeye devam ettim. Oradan bir hayli uzaklaştıktan sonra o yangının büyüdüğünü ve giderek bütün bağı kapladığını öğrendik. Ama artık çok geçti. Kimse gidip yardım etmeye ve söndürmeye, suç bana kalır, korkusu ile cesaret bile edemiyordu.

O gün hiç kimse sağda solda bu olaydan bahsedemedi. Hatta o akşamki oturmamızı bile iptal etmiştik. Acısıyla tatlısıyla her şeye rağmen o yılları yaşamak ne güzeldi. İlk gençlik çağlarının başlangıcıydı. Artık kızlara beğenilme tutkusu ve ilk aşklardan söz edilmeye başlanmıştı bile. O günden sonraki akşam oturmalarının çoğu bölümünü arkadaşların yeni edinmeye başladıkları kızlar oluştururdu. Mahcup, çekingen, bir kızla konuşurken yüzü kızaran ve söyleyeceklerini unutan o saf tertemiz gençlik nerede kalmıştı?

G nler  abucak ge mi  ve ba dan g  m  t  k. Okul sıraları, bitmeyen yazılılar ve yine zaman zaman okuldan ka ı lar ba lamı , hayat heng mesi b t n hızıyla devam ediyordu. Bir g n eve geldi imde annemler elime bir k  t tutu turdular. Annem s yleniyordu. “Yine ne halt i ledin, ne bu k  t? Seni mahkemeden  a ırıyorlar.” K  dı a ıp baktım. Ger ekten de bir mahkeme tebligatı idi.  a ırmı tım benim mahkeme ile ne i im olabiliridi. Merak i indeydim ama korkudan da gidip bir yere soramıyordum. Sonra nereye sorulaca ını da bilmiyordum ki.

Mahkeme g n  gelip adliyeye gitti imde  ekerci’yi de g rd m. H l  olayı kavrayamamı tım. “Senin ne i in var burada?” diye sordum. G ld  “Yav” dedi “ u ba  yanma hik yesinden dolayı  a ırmı lar. Sen de  ahitsin.” O zaman kafam birden dank etti. Rahatlamı tım. “İyi ama” dedim. “Bu i i bizim arkadaşların yaptığını nerden   renmi ler ki anlayamadım.”  ekerci sakın “O g n kom ularından sormu  ara tırmı lar ve benim adımı falan   renmi ler.” Daha olayın kriti ini tam olarak yapmadan m ba ir tarafından  ekerci’nin adı okundu. Bir s re sonra da ben  a ırıldım. H kimin sorduklarına cevap verip olayı oldu u gibi anlattım. Mahkemeden  ıkıp evlerimize gittik. Bu olaydan dolayı  ekerci’nin bir ceza alıp almadığını bilmiyorum.   b r yaz ba a g  t   m zde de bu olay unutulmu tu. Bir daha da aklıma gelip soramadı ım i in neticeyi bug n bile merak ediyorum.

BAĞDAKİ ÇOCUKLAR

Bağcılık Kayseri’de köklü bir gelenektir. Havaların ısınması ile birlikte halk, şimdi yazlık ya da sayfiye yeri denilen bağlara göçer, sonbaharın ortalarına kadar da otururlardı. Yazın o bunaltıcı günlerinde şehirde yerli halkı bulmak çok zordu. Her Kayserilinin iyi veya kötü mutlaka bir bağı, bağın içinde de örtme diye tabir edilen ön cephesi tamamen açık taş duvarlı bir-iki odadan oluşan evleri olurdu. Hisarcık, Talas, Eşek Meydanı, Haymana, Eğri Bucak, Karadere, Esentepe ve Mahrumlar gibi yerlerde bağın olması halk arasında bir ayrıcalık olarak görülürdü.

Bizde bağ göçümü hazırlıkları birkaç gün önceden başlardı. Halkalar yapılır, bağa gidecek eşyalar hazırlanır ve bakır kaplar kalaylanırdı. Kamyonun geleceği gün erkenden kalkılır, yatak, yorgan kilim gibi eşyalar sarılıp mafaş edilirdi. O gün kamyon gelene kadar kardeşimle ben, şoför mahalline ya da eşyaların üstüne sen bineceksin, ben bineceğim diye yer kavgası yapardık. Ben en çok hamallarla birlikte kamyonun üstünde rüzgârla yarışarak gitmeyi severdim. Çünkü şoför yanına hep babamlarla sıkışarak kardeşim otururdu.

“Bir bağ tuttum

Eğri Bucak'tan

Üzümlünü yiyemedim

Sarı sıcaktan'' diye bir türkü tutturarak süren nesheli yolculuğumuz bağ evine vardığımız zaman tatlı, esintili bir yeşilliğin bizi kuşatmasıyla birlikte son bulurdu. O zamanlar kamyon girmedığı için Orta Durak'tan bağ evine kadar taşınan eşyalar bizi bir hayli yorardı. Üç hamalın yanı sıra kardeşimle ben de ufak tefek eşyalardan taşırdık; ama benim gözüm bağa göçtüğümüz zamanlar oynadığımız arkadaşlarda olurdu. Onlar da beni gözler, bir fırsatını bulup çağırırlardı. İlk fırsatta yanlarına koşardım. Onlarla birlikte oynar, erken olgunlaşan dut ağacına çıkar, doyasıya dut yerdik.

Daha sonraki günlerde de dut ağacının gölgesi bizim yegâne oyun yerimiz olurdu. Çoğu kez oyunun tadı yemekten daha baskın çıktığı için, evden taze bazlamanın üzerine sarımsak sürer dutla yerdik. Çünkü annemler ekseriyetle bağ komşuları arasında öğlen gaflesi diye tabir edilen gezmede olurlardı. Bugün hâlâ damaklarımda hissettiğim o tat bize en iyi yemekten bile lezzetli gelirdi. Bazen düşünüyorum da, filmlerdeki şu zaman makinelerine binip tekrar o günlere dönesim geliyor.

Akşam hava kararmaya yakın annemlerin çağırması ile eve dönerdik. Bağ evimiz tokana dediğimiz büyük bir mutfağın ve yanında aşkana diye tabir edilen

kilerin üzerinde, ön cephesi tamamen açık ve bizim köşk adını taktığımız, önünde uzun bir gezinti yeri bulunan iki odadan ibaretti. Aşağı köşkün altı tamamen su mahzeniydi. Mahzenden su çekmek bizim için ayrı bir eğlence olurdu. Bağ evinin önünde geniş bir avlu ve köşede bağ bozum zamanı pekmez kaynatırken üzüm çiğnemek için kullanılan şirahane vardı. Onun hemen yanında, pekmez kaynatmak için kullanılan ama pekmez zamanı gelene kadar da babaannemin bazlama pişirdiği büyük bir ocak ve duvarda asılı siyah sac hep hazır bulunurdu. Ablam kuyudan su çeker, elimiz, yüzümüz ve ayaklarımız güzelce yıkanır yemeğe hazırlanırdık. Bizim kuyuya yaklaşmamız yasaktı. Çünkü annemler sürekli bizi “Sakin kuyuya yaklaşmayın içinde Arap var sizi içine çeker.” diye korkuturdu. Yemek de muhtemelen ikindi vaktinde ocağa vurulmuş ve üzeri çullarla örtülmüş patlıcan olurdu. Akşamın alaca karanlığında annem dolaptan lüks lambasını indirir, itina ile içindeki gömleği değiştirir, biraz da ispiroto ilave ederek yakardı. Lüks gömleğinin iyice yanması için de beyazlaşana kadar, gaz pompalardı. Yanan lüks lambasının aydınlığında patlıcan yemeği lengari denilen büyük bakır tabağın içine boşaltılır ve sofraya getirilirdi. Yemekten sonra bazlama pişirmek için hamur yoğrulur ve mayalanması için sabaha kadar bekletilirdi.

Akşam, yatana kadar kardeşimle benim gözlerimiz duvarda yılan ya da akrep arardı. Babaannemin her gün okuyup üfleyerek eşarbını bağlaması ve daha önce

evin çevresine serpilten tozlar ve haşere kaçırıcı ilaçlar bizi biraz olsun rahatlatırdı ama yine de onlarla her an karşılaşma korkusu bizi bir hayli tedirgin ederdi. Seyrek de olsa gördüğümüz akrepler de terliği tepesine yerdı. O günkü cesaretime hâlâ hayranımdır. Çünkü bu gün aynı şartlarda o bağda yatabilmem mümkün değil gibi geliyor bana.

Babaannem sabahleyin erkenden kalkar bazlama pişirmeye başlardı. Yanan otların çıtırtısı kulaklarımızı doldururken duman kokusu da burnumuza gelir, uyuyamazdık. Erken yatmamızın ve açık havanın etkisiyle dinç bir şekilde yataklarımızdan kalkardık. Babaannem her bazlamanın arkasına mutlaka yağlama yapardı. Bazen sade, bazen domatesli, bazen de kıymalı olurdu. Ben en çok kıymalı yağlamayı severdim.

Yağlamaları yiyip güzelce karnımızı doyurduktan sonra, arkadaşlarla kuş lastiklerimizi boynumuza takar, kuş vurmak için bağdan bağa gezerdik. Ayaklarımızda ne bir ayakkabı, ne de bir terlik olurdu. Hep yalınayak, hiç yorulmadan, o bağ senin, bu bağ benim öylece gezerdik. Vurduğumuz kuşlar da öğle yemeğimiz olurdu. Hemencecik birimiz ateş yakar, birimiz tüylerini yolar, bir diğeri de kuyulardan çektiğimiz sularla yıkar çöpe takar ve pişirirdi. Hep o yalınayak gezmelerimiz yüzünden, bir gün ayağımda hissettiğim müthiş bir acıyla eğildiğim zaman sarı bir akrebi kaçarken gördüm. Farkında olmadan onun üzerine basmışım. Ya-

nımdaki arkadaşın biri bulduğu büyük bir taş akrebin tepesine indirirken, diğeri de koluma girip beni eve kadar götürmüştü. Annemler hemen sıcak su hazırlayıp ayağıma pansuman yapmışlardı. Şehre doktora falan gitme gereğini duymadan birkaç gün acısıyla yaşadığımı hatırlıyorum.

Bazı günler biz Orta Durak çocukları olarak, Çarşı Ağası durağıyla taş dövüşü oynardık. Kimi zaman biz yenerdik, kimi zaman da onlar. Sonra da oturur hep birlikte bu oyunun kritiğini yapardık. Başımız yarılır, burnumuz kanardı, ama hiçbir zaman bu kavganın bir oyun olduğunu asla unutmazdık. Bazı günler dağa ekşikara dediğimiz karadut yemeğe çıkardık. Mayahoş çok güzel bir tadı vardı. Onu yerken gömleklerimizi çıkarırdık. Çünkü kıpkırmızı zor çıkan sırası dutu koparıırken mutlaka üzerimize damlardı.

Şimdi arada bir gezmek için bağa gittiğim zamanlar gözlerim hep o çocukları arar, dalar giderim.

Yaz mevsimi ilerledikçe kaysılar yetişir, üzümler alaca tutardı. Kaysı toplamak ve kışlığa kurutmak için kaysı yarmak günlerimizi alırdı. Kaysı mevsiminde birkaç gün oyundan geri kalmak hepimizin canını sıkardı, bazen de kaytarırdık. Kaysı döneminde bazen şehirden akrabalar misafirliğe gelirlerdi. Onlar gelmeden bir gün önce mantı için kütükte et dövülür ve komşularla doldurulurdu. O gün sabah da erkenden kalkılır, misafir için hazırlanılırdı. Annem ocağa kuzunun kaburga kemiğın-

den yapılan ve patlıcanla birlikte pişirilen pehli yemeğini kor, piştikten sonra da üzerini çullarla örter, sonra da su böreğinin başına geçerdi. Babaannemse eliyle kadayıf keser, ocakta da bir güzel kızartırdı. Ah o yemekler ve pişirenler şimdi neredeler?

Üzüm mevsiminde ilk önce kara üzümler olgunlaşır. Onlar kesilir, tanelenir ve yine kışın hoşaf için kurutulurdu. Ramazanda böreğin ya da katmerin yanında ne de güzel giderdi. Üzüm kesilirken kızlar türkü söylerdi.

Bağa girdim üzüme

Çubuk battı gözüme

Ah Eğri Bucak Eğri Bucak

Yolları kıvrım ocak.

Artık üzümleri de, kaysıları da çarşıdan alıyoruz ama hiç birinde de o tadı bulamıyoruz. Yine sıcaklardan bunalıp bağa göçenler var. Ama boğazında kuş lastikle yalın ayak gezen, taş dövüşü oynayan çocuklar yok. Bazen düşünüyorum da, zaman mı değişti, yoksa çocuklar mı?

YAZLIK SİNEMALAR

Benim gençlik dönemimde Kayseri’de sinemadan başka pek eğlence merkezi yoktu. Akşam hava karardıktan sonra halk, evlerine çekilir, bütün dükkânlar kapanırdı. Caddelerde sinemaya ve kahvehaneye giden erkeklerden başka kimseyi bulamazdınız. Sinemaya gidecek olan gençler ekseriyetle 21 suaresine kadar kahvelerde tavla atar, ya da okey, konken gibi oyunlar oynarlardı. Akşam akraba ziyaretine giden aileler de o zamanlar taksi yerine kullanılan fayton arabalara binmeyi tercih ederlerdi. Daha sonraları faytonlar kalktı ve yerini Murat 124 taksiler aldı. Nereye gidersen git şehir içi beş liraya götürdükleri için halk tarafından kısa zamanda tercih edildiler.

Sosyal hayatı sıfır olan bir şehrin tek eğlence yeri sinema olunca da, ister istemez sinemalara rağbet çoğalıyordu. Onun içindir ki, bir avuç Kayseri’de gereğinden çok sinema vardı. Büyük Sinema, Tan Sineması, daha sonraları bu sinema kapanarak yerini şimdiki Fazlıoğlu İş Merkezi’nin yerinde kurulan Taş Sinemasına bırakıyordu. Lise Sineması, İstasyon Sineması, Gaziosman Sineması ve o zamanlar halka açık tutulan Orduevi Sineması vardı. Daha sonraları bu zincire Alemdar ve Oğulcuklu sinemaları da eklenmişti. Tan Sinemasının önü, Teksas, Tommiks okutan, açık sigara satan gençlerle doluydu. Arada bir, haftanın önemli filmlerinde kara-

borsacıların kazanç kapısı da olurdu bu sinema. Bunlar kışlık sinemalardı.

Yazınsa, mayıs sonu ve haziran başlarında bahçe sinemalarının açılmasıyla şehir daha bir canlanırdı. Hemen her semtte bir yazlık sinema bulunurdu. Şehrin merkezindeki, Alemdar'ın yazlık kısmı, Çiçek, Ünal ve Şahin sinemalarının yanında, Emek, İstasyon ve Gazi-osman yazlık sinemaları da müşteri toplardı. Her sinemanın önü kuru yemiş ve çekirdek satan satıcılarla dolu olurdu. Çekirdek satan çocukların bağrıışmaları hâlâ kulaklarımda çınlıyor. "Deve dişi, kaldırım taşı, var mı bunun arkadaşı, tuzlu tuzsuz çerdek, bardağı beş kuruşa..."

O dönemlerde Ayhan Işık'ın, Orhan Günşiray'ın avantür filmleri daha çok rağbet görürdü. Hele karşılığında, Türkan Şoray, Hülya Koçyiğit, Fatma Girik ve Filiz Akın gibi güzel artistler varsa o film hiç kaçmazdı. Güldürüde ise Öztürk Serengil'in Tayfur filmleri ile Sadri Alışık'ın Turist Ömer filmleri afişlerden inmezdi. Hemen her sinemanın bir bölümü mutlaka aileye ayrılırdı. Dev perdenin önünde yerini alan genç kızlar mendillerini de yanlarında hazır ederlerdi. Sinemanın çevresindeki evlere her akşam eşleri dostları misafirliğe gelir, film başlayınca da balkonlara ya da pencerelere doluşurlardı. Sinema parasını denkleştiremeyen çocuklar da ağaçlara, elektrik direklerine çıkarak beleşe film seyretme yolunu ararlardı. Bu yolu seçenlerin pek şansı olmazdı. Çünkü

sinemacı elinde bir değnekle kol gezerdi. Yazlık sinemaların bir özelliği de, film esnasında çekirdek çitlemenin serbest olmasıydı. Film aralarında kapış kapışa giden buz gibi Kıranardı ve Hisarcık gazozları, bunaltıcı yaz gecelerinde içi yanan müşterilerin yegâne içeceği olurdu.

Kayseri’de yaz günleri şehir, kışa oranla biraz daha hareketli olur, müzikal çadır tiyatroları, cambazlar eğlenceye susayan gençlerin imdadına yetişirdi. Şimdiki Hilton Otelinin bulunduğu yerde Durak Çay Bahçesinin yanında bir alan sürekli bu gibi işler için boş tutulurdu. Hemencecik büyük bir çadır kurulur, şehrin içinde reklâma çıkılırdı. Dansözlerin, çeşitli müziklerin ve küçük skeçlerin bulunduğu çadır tiyatrosu bilhassa gençler tarafından ilgi görürdü. O günlerin rağbet gören isimlerinden biri de Hayri Küçük Tiyatrosuydu. Arada bir küçük sirkler ve cambazlar da düşerdi Durak Çay Bahçesinin yanındaki boş alana. Bu tip eğlencelerin Kayseri’de tek organizatörü vardı. O da yıllarca bir türlü liseyi bitiremeyen Neni lakaplı Mehmet Öcal’dı.

Durak Çay Bahçesi dedimse, şehrin en güzel ve gözde çay bahçelerinden biriydi. Cumhuriyet Meydanında, cadde kenarında bulunan bu kıraathaneye oturup geleni gideni seyretmek ayrı bir zevkti erkekler için. Akşama kadar otururlar, saati gelince de çadır tiyatrosuna geçerlerdi.

Kayseri’de sinemalara olan rağbet Köroğlu’nun “Delikli demir icat edildi, mertlik bozuldu” dediği gibi

televizyon şehirde yaygınlaşana kadar sürüp gitti. Televizyonun Kayseri’de ilk yayına girdiği günler de ayrı bir âlem idi. Televizyonda iyi bir film olduğu günler mutlaka televizyonu olan eşe dosta veya akrabaya tele misafir gidilirdi. Giderken de Kayseri’nin başlıca kuruyemişi olan şemşamer (ay çekirdeği) mutlaka götürülürdü. Akşam oturmasında herkesin gözü televizyonda olduğu için pek sohbet etmeye fırsat kalmadan film biter bitmez kalkılırdı. O zamanlar kısacık olan reklâm araları çay ve meyve servisine yetmediği için filmin bazı bölümlerini kaçıran ev sahibi ise bu oturmalarından pek de memnun kalmazdı.

Şu bir gerçek ki, televizyon evimize girdiği günden beri yazık ki, birçok hasletlerimiz gibi sohbet kültürümüzü de beyaz camının içine hapsetti.

MAHALLEMİZİN UNUTULMAYAN TİPLERİ

Çocukluk yıllarımın tortuları arasında belleğimden hiç silinmeyen birkaç tip vardır ki yüz çizgileri hâlâ gözlerimin önünden gitmez. İsimleri, yürüyüşleri, hareketleri, gidişleri gelişleri halen canlılığını koruyor. O dünyayı tozpembe gördüğümüz, hayatın gerçeklerini oynadığımız oyunların içinde erittiğimiz yıllardan bu güne kalan bazı isimleri hiç unutmadım.

Bunlardan birini hep saygıyla karışık bir korku ve çekingenlikle hatırlarken, diğerlerini hep cana yakınlıkları ve bizimle oyun oynamaları ile hatırlıyorum.

Fahri Bey; bizim sokağın biraz ilerisinde önünde avlusu bulunan büyük demir kapılı bir evde otururdu. Uzun boylu, iri yapılı, dimdik yürüyen bir adamdı Atatürk İlkokulunun Başöğretmeni Fahri Nakipoğlu. Başından hiç eksik etmediği foter şapkası ile kravatı, sürekli giydiği koyu renkli takım elbisesi her zaman birbirine uyum sağlardı. Başındaki şapka ve elbiseleri kış yaz üzerinden hiç çıkmazdı. Sadece yaz günleri kravat takmazdı o kadar. Hiç sakallı olarak görmediğimiz Fahri Bey'i bıyıklı olarak da hiç görmemiştik. Etli yanakları en fazla iki günlük tıraşla dururdu. Tıraş olmadığı cumartesi ve pazar günleri sakalları sanki ıspanak yemiş gibi gözü-

kürdü bana. Her gün ikindi ile akşam arası eve dönerdi. Onun dönüş saatlerine artık alışmıştık. Mümkün olduğu kadar o saatlerde onların evlerinin önünde oynamazdık. Çünkü çocuklarla hiç konuşmaz devamlı dik dik bakar, bazen de kızardı. Onun bu kızgın bakışlarını görmemek için de Söğütlü Önü Çeşmesinin o tarafa giderdik. Onun sert çehresini gördükçe hele ki de Atatürk İlkokulunda okumuyorum diye sevinirdim. Bu okula gidiş geliş esnasında komşularla da pek konuşmazdı. Bir robot gibi gider gelir, demir kapının tokmağına sert sert vururdu. Aralanan kapıdan bir gölge gibi süzülüp içeri girerdi.

Arabacı Durmuş Emmi; bizim sokağın köşe başında sarı yonu taşlarla çevrili küçük bir evde otururdu. Bütün geçim kaynağı tek atlı arabasıydı. Başından hiç inmeyen kasket şapkasının altındaki kumral yüzünden gülümseme hiç eksik olmazdı. Çocukları çok severdi. Her hafta sonu hepimizi birden arabasına bindirir sokakta şöyle bir tur attırırdı. Sırf Durmuş Emmi'nin arabasına binebilmek için hafta sonlarını iple çekerdik. Arkadaşlar arasında Durmuş Emmi'nin arabasına en çok ben binerdim. Çünkü yazları bağbozumu zamanı şehre onunla birlikte üzüm taşırdık. Kızı Fazilet Abla'nın mahremiyetini sarı yonu taşların çevrelediği avlunun içinden gelen yanık türküleri bugün hâlâ kulaklarımda yankılanır.

Deli Arif; bizim mahallede çoğunun dikkatini çeken, sempatisini toplayan, büyük küçük herkesin sevgisini kazanan bir deli vardı. Hoş, deli olup olmadığı da

henüz tam kesinlik kazanmamıştı. Çünkü mahallelinin birçoğu ona meczup derlerdi. Biz çocukları ise onun ne deli olması, ne de velî olması pek ilgilendirmiyordu. Bize sevimli gelen sürekli gülmesi ve bizimle çocuk olup bazen oyunlarımıza katılmasıydı. Oynadığımız oyunda bizi yendiği zamanlar yumruklarını birbirine vurur “oh ya yendim ya” diye tempo tutardı. Bu da bizi kızdırır hep birlikte “Deli Arif, deli Arif” diye bağırırdık.

Bizim mahalleye yolunuz düştüğü zaman onu üzerinden kış yaz çıkmayan paltosundan ve kıvrıkcık uzun saçlarıyla, sakalından tanırdınız. İnsanın içine korku veren, çakmak çakmak bakışları vardı. Konuşması öylesine anlamsızdı ki, bazen insanın geçmişinden bahseder, bazen de içinizden geçeni şifreli bir şekilde size söylerdi. Ondan sonra da karşınıza geçer manalı manalı gülerdi. İşte bu yüzden mahallelinin bir kısmı ona meczup lakabını takmıştı. Aslına bakılırsa, gerçekten de onu diğer delilerden ayıran birçok özelliği vardı. Mesela kimseye zararı dokunmayan kendi halinde bir insandı. Kış yaz palto giyerdi, ama diğer deliler gibi kirli değildi. Esmer yüzünün gizlediği bir esrarengizlik vardı sanki onda. Gür ve kalın kaşlarının altındaki siyah gözleri, insana baktığı zaman, o insanın içinde kıvılcımlar çakar-
dı. Bazen çok müşfik, bazen de çok sert olurdu. Bu güne kadar tam adını bilen yoktu. Kimisi Arif derdi, kimisi de Salih derdi. Onun için pek fark etmezdi. “Ben ne Arifim, ne de Salih... Bir Allah’ın kuluyum.” derdi.

Bir de bizim mahalleye pek ilgisi olmayan fakat Kayseri'nin yakından tanıdığı Ali Miccik vardı ki, bütün halkın dilindeydi. Bol iple bağlanmış kemeri düşük bir pantolon, üzerinde yine eski bol bir ceket, en az bir haftalık siyah sakalı ve başından hiç düşmeyen yan olarak giydiği kasketi ile tipik bir deliydi. Paradan anladığından, ya da harcayacak bir yeri olduğundan falan değil ama arada bir dilenir gibi gelene gidene el açardı. El açtığı kişi erkekse "Hoca", kadınsa "Bac" derdi. Versen de vermesen de yüzündeki gülücük hiç bitmezdi. Kimseye zararının dokunduğu görülmemiştir. Nerede oturur, nerede yatar kalkar hiç kimse bilmezdi. Ali Miccik'in hatırası gençlik yıllarıma kadar uzanıp geldi. Sonra uzun süre ortalıkta gözükmeyen oldu. Adı unutulup gitti.

Bende iyi kötü hatıralar bırakan bu insanları bilmiyorum size yeterince tanıtabildim mi?

SOKAKLAR VE ÇOCUKLAR

Aslında tüm dünya çocuklarının gönlü birdir ve bütün çiçekler çocukların yüreklerinde açar. Kendi küçücük dünyalarında yine kendilerince büyük, dar sokaklarda bütün kötülüklerden habersiz, saf ve temiz kalpleri ile akşamın alaca karanlığına kadar, bıkmadan usanmadan oynarlar.

Benim çocukluğum önünde avlusu olan sıvası dökülmüş, mahzun, küskün, çekingen toprak damlı evlerin bulunduğu, dar çıkmaz sokakların kesiştiği mekânlarda, bu gün bile hâlâ özlemini çektiğim oyunlarla geçti. Erkekler birdirbir, çelik çomak gibi oyunlar oynarken, kızlar, sek sek atlardı. Bazen saklambaç gibi müşterek oyunlarımız da olurdu. Sabah kahvaltısından sonra çıkıp, öğle yemeğine bile annemizin zoruyla nazlanarak gidip tekrar döndüğümüz ve akşam ezanlarına kadar oynadığımız o tatlı yılları düşünürüm bazen. At pisliklerinin kirlettiği, üzerinde gazoz kapağı, bilye oynadığımız, siyah kaldırım taşlı sokaklar ve boş arsalarda top çekip camlar kırdığımız günlerin bitmeyen tortusunu hâlâ yüreğimde taşıyım. Düşmemek için kendinden yaşlı eve dayanan, eski bir tarihî eser edasıyla duran

kambur elektrik direğinin gövdesini gün boyu taşa tuttuğumuz günler hiç silinmez gözlerimden. Bu gün gibi hatırlıyorum, direğin karşısında sararmış yonu taşların mahrumiyetini koruduğu, arabacı Durmuş Amca'nın evi vardı. Kızı Fazilet Abla'nın, küçük avlunun içinde söylediği yanık türküler ve onun biraz ilerisinde Yahya Usta'nın evinin içindeki Yahya Abi'nin naralarına ilenen Hayriye Abla'nın usangaç, bıkkın sesini duyar gibi oluyorum. Çıkmaz sokağın dibindeki çeyrek asırlık büyük ahşap kapının arkasında çiçeklerin çevrelediği küçük bir havuz ve yanındaki ayva ağacının altında ilkyazlarda ettiğimiz kahvaltının tadı hâlâ damaklarımda.

Ramazan günlerinin soğuk, dumanlı, gri akşamlarında çilekeş elektrik direğinin dibinde, elimizde birkaç çikolata ve lokum, iftar topunun atılmasını beklerdik kardeşimle birlikte. Top atıldıktan sonra elimizdekilerle orucumuzu açarken "top atıldı" diye bağırarak eve koşardık. Oruç tutmak için âdeta iddialaşırduk kardeşimle. Oruçlu olduğumuz günler babam her istediğimizi alır, babaannem ise sırtında gezdirir, börekler yapardı. Ben en çok tatlı isterdim. Bazen de küçüklüğümüz bahane edilerek çoğu zaman sahura kaldırılmazdık. Sahura kaldırıldığımız zamanlarda da, pişen katmer ve böreklerden davulcuya vermek için birbirimizle yarışırduk. Bizim sokağı "T" şeklinde keserek uzanan, parke taşlı büyük sokakta, okul dönüşü elimizde çantalarla az mı koştururduk. Büyük sokağın biraz ilerisinde "Söğütlü Önü" çeşmesi ve mescidi vardı. Mescitle çeşmenin yanındaki

mahalle fırınına hiç unutmazdım. Sabahın erken saatlerinde uykulu gözlerle kalkar, bu fırına babaannemin akşamdan yoğurduğu ekmeklik hamuru götürürdüm. O zamanlar mahalle aralarında somun ekmek pek yaygın değildi. Mescidin karşısındaki küçük bakkaliye dükkânından okul dönüşlerinde 5 kuruşa aldığım un kurabiyelerinin lezzetini nedense hiç bir yerde bulamıyordum. Bakkal Hasan Amca'nın yüzünden hiç eksik olmayan güler yüzü küçük bakkal dükkânının küflü köşelerini aydınlatırdı âdeta. Bazen kurabiye ve şeker çalan çocuklar Hasan Amca'yı çok kızdırdı. "Benden isteyin vereyim, ama hırsızlık yapmayın." derdi.

Yaz aylarında bağa göçerdik. Yaz mevsiminin bende bıraktığı anı daha bir başkadır. Kaysı ağaçları meyvelerinin zamansız koparılmasından bırkarken, dut ağaçları tatlı meyveleriyle bizleri beslemekten memnun yapraklarını kıpır kıpır oynatırlardı. Bağ oyunları ve arkadaşları şehirdekilerden farklıydı. Erkekler taş dövüşü oynarken, kızlar çizgi atlardı. Bazen babamı zor da olsa ikna edip şehre yazlık sinemalara gelirdik. Yazlar kurak geçer yağmura hasret yaşırdık. Bazen bir yaz yağmuru tuttuğu zaman bütün çocuklar yağmurun altında koşuşturur, hep bir ağızdan sevinçle "Yağ yağ yağmur, tekne de hamur, ver Allah'ım ver..." tekerlemesini bağırdık. O zamanlar aynı duayı bütün ülke çocuklarının söylediğini bilmezdik tabii. Yağmurla birlikte, nefes aldıkça ciğerlerimize kadar işleyen taze toprak kokusu burunlarımızı doldururdu.

Benim en sevinçli günlerim bağ bozumu zamanı olurdu. Çünkü annemlere yardım için ablam da gelirdi. Birlikte eski günleri yâd ederdik. Üzümler kesilir, pekmezlikler şırahaneye, satılacak olanlar da küfelere itina ile yerleştirilirdi. Ablamla birlikte eşeklerle pekmez toprağı getirmek için dağa gider, şırahanedeki üzümleri çiğnerdik. Elde edilen sıralar kazanlara doldurulup kaynatılırdı. Babaannem kaynayan sıralara pekmez toprağı ilave ederek çay gibi demlenmesini beklerdi. Daha sonra demlenen sıraları maşrapalarla büyük pekmez leğenlerine doldurup kaynatırdı. En büyük zevkim pekmez leğenlerinin altına gilamada(*) atmak olurdu. Onun çıtır çıtır yanışı hoşuma giderdi. Bizim bağ büyük ve verimli olduğu için pekmezin her türlü sü kaynatılırdı. Hele ablamın bir pekmez çarpması vardı ki, yumurta akıyla bembeyaz ederdi. Pekmezlerin sonunda köfter kaynatılır, leğenin dibini de bütün çocuklar toplanıp parmakla sıyırdık. Satılacak üzümler için sabah erkenden arabacı Durmuş Amca gelir üzümleri yükler, birlikte sebze haline götürürdük. O gün sabaha kadar Durmuş Amca'nın arabasına bineceğim diye sevinçten uyuyamazdım. Sabah ezanlarıyla, Durmuş Amca'nın atının ayak sesleri de birlikte duyulurdu. Tıkır, tıkır, tıkır...

En sevdiğim şeylerden biri de bağdan şehre göçüş zamanıydı. Göçüm gününden bir gün önce bağ evinin önüne ne kadar ot ve keven varsa yığar, hava karınca da bütün çocuklar kızılı erkekli toplanır yakardık. Ertesi gün heyecanla göç için gelecek olan kamyonu bek-

lerdik. Biz en çok, amcamın kızı Necla ile birlikte mafraşın üzerinde gitmeyi severdik. O günler, komşular ve akrabalar arasında bir tutkunluk, bir dayanışma vardı. O bakımdan hiçbir iş zor gelmez, neşe içerisinde hep birlikte yapılırdı. Şimdilerde kaybettiğimiz birçok değerlerimiz gibi, bu hasletlerimiz de eriyip gitti. Şehre indiğimizin ertesi günü yine aynı mahalle arkadaşları, evlerimiz kadar özlediğimiz sokaklarda toplanır, sarılıp öpüşür kaldığımız yerden oyunlarımıza devam ederdik.

Şimdi de sokaklar ve çocuklar var. Ama Bakkal Hasan Amcaları kızdıran, şeker kapışan, kurabiye alan çocuklar yok. Sokaklarsa o zamanki gibi parke taşlı ve dar değil. Damlarından kar kürüdüğümüz toprak damlı evler de yok. Onların yerine beton yığını apartmanların arasına sıkışmış, üzerinde oynayan çocuklara hasret asfalt sokaklar var. Çocuklar da akan coşkun zaman seline kapılmış, yedi sekiz metrekarelik havasız internet kahvelere sıkıştırılmış, vurdulu kırdılı silahlı oyunlara esir edilmişlerdi. Bilmiyorum zaman mı değişti, yoksa çocuklar mı?...

(*) Kurumuş üzüm çubuğu kolu

O ESKİ RAMAZANLAR

Kayseri’de Ramazan hazırlığı aylar öncesinden başlardı eskiden. Üç ayların başlaması Ramazanın en büyük ve en güzel habercisiydi. Üç ayların girmesiyle birlikte Recep ve Şaban ayına mücevher gibi serpiştirilen mübarek günlerde oruçlar tutulur, beden oruca hazırlanırken, ruhta manevî bir atmosferle huzura kavuşurdu.

Ramazanın başlamasına doğru da bir çuval un ve yağ alınır, yufkalar pişirilir, keteler yapılırdı. Yapılan yufkalar tahtaların üzerine bizim boyumuzca konulur ve kurumaya bırakılırdı. Ramazanın başladığı ilk teravih akşamı ise camiler dolup taşardı. Babaannem ise o akşam gece yenecek yufkaları ıslatır, hoşafı hazırlar, soğuması için avluya bırakırdı. O zamanlar buzdolabı falan yoktu. Biz ise kardeşimle ben, gece bizi sahura kaldırması için babaanneme tembihlerdik. Ramazanın ilk günü olduğu için oruç tutmamıza müsaade edilir ve o gece uykulu gözlerle kalkar, yufka böreğinin başına kurulurduk. Uykulu gözlerle diyorum ama az sonra sahura kalkmamızın sevinciyle uyku falan kalmazdı.

Ertesi gün oruçlu olmamızın keyfini çıkarır, aneme canımızın istediği yemekleri sıralardık. Ama Ra-

mazanın ilerleyen günlerinde küçüklüğümüz bahane edilerek fazla oruç tutmamız yasaklanırdı. Hevesle oruç tuttuğumuz, sahura kalkmak için kardeşimle yarıştığımız o eski ramazanlar bir sinema şeridi gibi geçer hep gözlerimin önünden. Oruç tutmadığımız günler sahura kalkmak bir mesele olurdu bizim için. Akşamdan babaanneme yalvarır, annemi tembihler, sahura kalkmak için her türlü duygu sömürsünü yapardık. Çoğu kez de atlatılırdık ama mutlaka ben hoşaf kâsesinin şıkırtısına uyanırdım. Fakat babamın korkusuyla yerimden kımıldayamazdım. Yaşımızın küçük olması oruç tutmamızı engellerdi. Yalvaran gözlerle babaannemin gözlerine bakardım. Babaanneme kalsa gel diyecek ama babam yok derdi. Babam yok derdi fakat şıkırdayan hoşaf kâsesinin, pişen yufka böreklerinin kokusu içimden giderdi. Sanırım bakışım yalvarışımın üstün gelmiş olmalı ki, babaannem dayanamaz sofraya çağırırdı. Nedense sahura kalkmanın zevki bir başka olurdu. Kapının önünde maniler söyleyerek gezen davulcuya pişen böreklerden götürmek için âdeta yarışırdık kardeşimle. Davulcu börekleri aldıkça daha bir iştahla sallardı çomağını.

Oruçlu olduğumuz günler, babaannem sırtında taşır, babam da iftara istediğimiz şeyleri alırdı. Ben en çok tatlı getirmesini isterdim. Akşama doğru babamın yolunu gözler bizim için getirdiklerini daha eve girmeden kapışırdık. Getirdiği tatlı türü şeyleri elimize alır, diğer komşu çocuklarıyla birlikte iftar topunun atılmasını beklerdik dışarıda. Top atıldığı zaman da elimizdeki-

lerle oruçlarımızı açar, “top atıldı” diye bağrışarak evlerimize koşardık. O gün akşama kadar büyüklere naz güttürür, akşamları da babamla Karagöz oyunlarına giderdik. Çoğu kez de ben babamla birlikte teravîh için Lale Camiine gider vaaz dinlerdim. O huzur dolu günlerin özlemine hâlâ içimde hissederim.

Bayram yaklaşırken bizim ailede bir kıpırdanma olurdu. Bayramlık elbiseler, hediyeler alınır, yahni için nohut ve pirinç birkaç gün önceden hazırlanırdı. Babaannem ise tahta oklavanın başına geçer bir güzel baklava açardı.

Bayram sabahı babamla erkenden camiye giderdik. Cami dönüşü yemekler hazırlanmış olur hemen sofraya otururduk. Yemek yerken benim gözüm hep o bol cevizli baklavada olurdu. Ama ancak bir iki dilim almama müsaade edilirdi. Çünkü gelen giden akrabalara ve eşe dosta ikram edilecekti.

Bir başka olurdu o eski ramazanlar, neşe içinde geçerdi bayramlar. Şimdi her ramazan bir evvelkine oranla daha yenilenmiş olarak ve eski geleneklerinden bir şeyler kaybetmiş olarak geliyor. O eski manevî huzuru ve neşeyi bir türlü bulamıyorum. Kim bilir belki de artık elinde iftarlıkla dönen bir baba, sırtında taşıyan bir babaannenin olmamasından mıdır nedir?

FADİME HALA

Onu ilk kez ablamın düğününde tanımıştım. Beş altı araçlık o zamanlar adına koçu denilen mütevazı bir konvoy, Yeni Mahalleye doğru yaklaştıkça, yanımda bulunan Fazilet Abla'nın "Ah Nazlı Abla ah! Gidiyor gidiyor." şeklindeki sızlanmaları, çocuk gönlümde tuhaf bir burukluk yaratmıştı. Ablamın gitme olayını bir türlü hazmedemiyordum. O gün Sümer Kooperatif Evlerinin küçük odası bana ne kadar büyük gözüküyordu. Ablamı tahta bir sandalyeye oturtular. Ak gelinlikler içinde bir orkide gibi odayı süsleyen ablamın eteğini bir türlü bırakmıyor, yanından hiç ayrılmıyordum. Bir köşede gramofonda çalan plakların oynak havasına uyarak, alkışlar eşliğinde fındıkkıran genç kızların arasında, oynayan iri yapılı bu kadına önceleri bir türlü ısınamamıştım. Çünkü oynarken eli ablamın yüzüne değmiş ve zaten hassas olan burunun kanamasına sebep olmuştu. Çok sevdiğim ve kaybetmek üzere olduğum ablamın üzülmesi hoşuma gitmemişti. Sonraları ablamlara gidip gelmelerimiz çoğaldıkça, onu yakından tanımış, şakacı, cana yakın bir kadın olduğunu anlamıştım.

Ablamın kayınvalidesi olan bu kadın, esmer, beyaz yapıklı, şalvarlı, iri yarı yapısıyla tam bir Osmanlı kadınıydı. Üç erkek kardeşini Yemen harbinde şehit ve-

ren Fadime Hala, babasını da kaybedince, genç yaşta evlenmiş üç çocuk annesi olmuş. Hiç kimseden sözünü sakınmayan, mert, cesur tavırlarıyla bütün Yeni Mahalle sakinlerinin sevgi ve saygısını kazanan Fadime Hala, kızdığı zamanlar küfür bile etmesine rağmen, kimse onun kusuruna bakmazdı. Hatta bazı esnaf onu mahsus kızdırırdı. O günler mahalle fırınları revaçtaydı. Somun ekmek pek yaygın değildi. Akşamdan yoğrulan hamurlar, sabah erkenden fırına götürülüp sıra alınırdı. Bir gün Fadime Hala hamuru fırına götürürken esnafın biri koşup, hamur leğenini alıyor. Fadime Hala, esnafın iyiliğine karşılık önceleri dualar ediyor. Ancak daha sonra aynı esnaf, hamurun bir kısmını alıp fırıncıya; “Öğleye şu hamurdan bize bir kıymalı atıver.” deyince, Fadime Hala küplere biniyor. Küfürlerin bini bir para... Başlıyor orada bulunan esnaf gülüşmeye. Durumu anlayan Fadime Hala:

- Lan kösnükler yine beni kızdırmayı başardınız, diyerek olayı tatlıya bağlıyor.

Bütün belediye otobüsleri Fadime Hala’yı tanıdığı için, durak haricinde bile durur, onu özel olarak alırlardı. Fadime Hala’nın yanında gezmek bir ayrıcalıktı. O bakımdan, onlara gittiğimiz zamanlar, o nereye giderse ben de peşinden giderdim oğlunun kayını olmamdan mıdır nedir, torpilli olduğum için, benim yanına takılmama kızmaz, bütün sevdiği çocuklara hitap ettiği gibi bana da “oğluş” derdi.

Zafer bayramlarında fener alayı geçerken Yeni Mahalle'ye de uğrardı. Fadime Hala elinde asası ile tek başına askerlerin önüne çıkar, kollarını açarak;

- Durun gadasını aldıklarım, durun. Ben de üç şehit bacısıyım. Şu kızanlarımı bir yakından görüyüm istedim, derdi. Subay ve astsubaylar da onun bu açık yüreklilikle askerlerin önüne çıkmasına bir şey demez, onunla ayaküstü kısa sohbetler ederlerdi. Bu arada mahallelinin delikanlıları, askerlerle sigara alışverişinde bulunurlardı.

Güçlü kuvvetli olduğu için, annemler sıra mevsiminde bağ bozumlarında Fadime Hala'yı yardıma çağırırlardı. O günler benim en sevinçli günlerim olurdu. Çünkü ablam da onunla birlikte gelir, eski günlerimizi yâd ederdik. Yine eşeklerle pekmez toprağı getirmek için dağa gider, birlikte şirahane'de üzüm çiğnerdik. Fadime Hala ise, kesilen üzümleri küfelere doldurur tek başına taşırdı. Babaannem, ablamla birlikte çiğnediğimiz üzümleri kazana doldurur, kaynadıktan sonra da maşrapalarla pekmez toprağını atar ve çay gibi demlenmeye bırakırdı. Daha sonra demlenen şırayı, büyük pekmez leğenlerine doldurur kaynatırdı. En büyük zevkim, pekmez leğeninin altına gilamada atmak olurdu. Onun çıtır çıtır yanışı hoşuma girerdi. Eğri Bucaktaki bağımız büyük ve verimli olduğu için, bizde pekmezlerin her türlü'sü kaynardı. Hele ablamın bir pekmez çalışı vardı ki, yumurta akıyla bembeyaz ederdi. Pekmezlerin so-

nunda köfter kaynatılır, leğeninin dibini de bütün çocuklar toplanıp parmakla sıyıırırdık. Bağdaki bütün işlerin çoğunu Fadime Hala görürdü. Tabii bunun karşılığı olarak da bir güğüm pekmezi hediye olarak alıp giderdi.

Şıradan artan üzümler küfelere doldurulup satılmaya götürülürdü. Sabah erkenden arabacı Durmuş Emmi gelir, üzümleri yükler, birlikte sebze haline uğrardık. O gün sabaha kadar Durmuş Emmi'nin arabasına bineceğim diye sevinçten uyuyamazdım. Sabah ezanıyla, Durmuş Emmi'nin atının ayak sesleri de birlikte duyulurdu. Tıkır, tıkır tıkır.

En sevdiğim şeylerden biri de bağdan şehre göçüş zamanı idi. Göçüm gününden bir gün önce bağ evinin önüne ne kadar ot ve keven varsa yığardık. Topladığımız otları akşam yakar, bütün mahalle çocukları başına toplanıp;

- Alemeti yaktık, keyfine baktık, iki iki çömlek yağ yedik, bal yedik, anahtar deli kardeşlere bıraktık gidiyoruz, diye bağırırdık. Anahtar falan bırakıldığından değil, bağdan göçen herkesin yaptığı bir gelenek olduğu için söylenirdi bu sözler. Deli kardeşler de Hasan Dağında ikiz bir kayanın adıydı.

Ertesi gün heyecanla göç için gelecek olan kamyonu beklerdik. Fadime Hala göç esnasında da bizleri yalnız bırakmazdı. Eşyaların kamyonu taşınmasından, şehirde boşaltılmasına kadar hep onun elinden geçerdi.

Biz en çok, amcamın kızı Necla ile birlikte mafraşın üzerinde gitmeyi severdik.

O günler komşular ve akrabalar arasında bir tutkunluk, bir dayanışma vardı. O bakımdan hiçbir iş zor gelmez, neşe içerisinde hep birlikte yapılırdı. Şimdilerde kaybettiğimiz birçok değerlerimiz gibi, bu hasletlerimiz de eriyip gitti.

KAYSERİLİ ZEKÂSI

Her şehrin çocukları eğitmek ve kabiliyetlerini ölçmek konusunda çeşitli yöntemleri vardır. Kayseri'ninki ise tamamen farklı usullerdedir. Kayseri'nin ticarî alandaki başarısını hemen hemen bilmeyen yoktur. Kıvrak zekâsı, kurnazlığı ve ticaretle en doruk seviyelere çıkan kişileri bile kandırabilmesi ile bütün ülkeye nam salmıştır. Hatta bu konuda anlatılan birçok fıkralar da dilden dile dolaşır.

Mevzuu kuvvetlendirmek açısından bir fıkra anlatarak girmek istiyorum konuya. Ticaretle ve kurnazlıkta ün yapan Yahudi'nin biri kapalı çarşıda dolaşırken dükkânın birinde kediye maddî değeri çok yüksek olan tarihî açıdan da kıymetli bir tasla yal yedirildiğini görür. Şaşırıp kalır. Böylesine kıymetli bir tasla kediye yemek verdiklerine göre bu adamlar bu tasın kıymetini bilmiyorlar diye düşünür. Öyleyse bu tası çok ucuza ellerinden alabilirim diye düşünür. Ama öyle bir yöntem bulmalı ki, adamlar yal verdikleri kıymetsiz bir tası neden almak istiyorsun diye şüphelenmemeliler. Aklına güzel bir fikir gelir. Kediye satın alıp, arkasından da artık işe yaramayacağına göre şu yal tasını da verin de, hayvana

yemek vereyim. Yenisini alınca ben de bir tarafa atarım derim diye geçirir içinden. Sonra dükkâna yaklaşıp kediyi sevmeye başlar. “Ah canım ne güzel bir hayvan bu böyle. Şimdiye kadar hiç böyle güzel bir kedi görmedim.” der. Dükkân sahibine dönüp “A bire kuzum, şu kediyi bana versen de benim çocuklar oynasalar.” diye masum bir talepte bulunur. Kayserili gayet kısa bir şekilde kestirip atar. “Olmaz arkadaş bizim çocukların kedisi o.” der. Yahudi taşı kaçırmak niyetinde değildir. “Yahu ver dedimse öylesine değil tabii. Parayla sat bana bu hayvanı. Kanım ısındı bu pamukçuğa.” Kayserili esnaf Yahudi’yi şöyle bir tepeden tırnağa süzer ve: “Haa şimdi iş değişti, ne de olsa ticaret. Amma bilmem ki, sonra bizim çocuklar bana kızar.” Yahudi, Kayseriliyi ikna etmek için “Onlara başka bir kedi al. Ne de olsa çocuktur kanarlar.” Kayserili Yahudi’ye bakarak: “Ne verirsin” der. Yahudi tamam iş oluyor diye düşünür ve gülümser. “Sana tam bir altın veririm.” Kayserili dudaklarını büker “İuh” der. “Bir altın için bizim bebelerin gönünü kırmaya değmez” Yahudi miktarı artırır. “Tamam canım kızma bir altın daha veririm yeğenlerim için.” Kayserili yine yok der. “Sen bizim bebeleri tanıman görmen niye onlar için bir altın daha virecen ki, git başka kedi al.” Yahudi ne pahasına olursa olsun kediyi, daha doğrusu o yemek yediği taşı elde etmeye kararlıdır. “Tamam der sen çok uyanık adamsın. Benim bu kediyi çok sevdiğimi anladın. Madem öyle harbiden sana tam 5 altın vereyim, bitsin bu iş.” Beş altını duyan Kay-

serili “Git işine be yahu, benim bebelerin hatırı 5 altın mı? Onları 5 altına mı satacağım.” diyerek Yahudi’ye çıkışır. Alıcının hedefi başka olduğu için pes etmek niyetinde değildir. “Madem öyle sen söyle fiyatı.” der. Kayserili gülerек pek satmayı düşünmüyorum ama madem ısrar ediyorsun 15 altın isterim.” der. Uzatmayalım, pazarlık sonucu Kayserili kediye on altına satmaya razı olur. Yahudi kediye alıp giderken birden aklına gelmiş gibi geri döner. “Yahu bu kediye bir sürü para verdim. Bari şu yemek yediği kabı da versen de, hayvan aç kalmasa. Nasıl olsa artık senin işine yaramaz. Zaten kötü. Ben de yenisini alınca atarım bir kenara.” der. Kayserili gülerек; “Sen beni ne zannettin, ben o tasla senin gibilere daha çok kedi satarım.” diyerek Yahudi’yi gönderir.

Bunun gibi örnekler daha da çoğaltılabilir. Kayserili her konuda işini bilen ve çocuklarını da ona göre yetiştirmeye çalışan bir insandır. Yine Kayserili okulda okuyan çocuklarının durumuna göre hareket eden ve çeşitli testlere tabi tutan bir insandır. Eğer dersleri zayıfsa yaz tatillerinde çocuğuna simit, marul ve ay çekirdeği (şemşamer) gibi şeyler sattırmak suretiyle ticarete pişmesini sağlar. Eğer çocuk ticareti kıvıramazsa, okuması için zorlar ve her imkânı seferber eder. Bu arada da yazları bir zanaat öğrenmesi için sanayiye geçerli bir mesleğin yanına çırak verir. Motorcu, tornacı, elektrikçi gibi meslekler her zaman bir Kayserili için geçerli bir zanaattır. Hoş şimdi bilgisayar da bu zincirin halkaları arasına girdi. Eğer çocuk derslerinde başarılı bir öğrenciyse,

mutlaka babasının işine göre bir okulda okumalıdır. Baba bir fabrikatörse, oğlu da mutlaka işletme, iktisat ya da fabrikanın durumuna göre mühendislik dallarından birini seçmelidir. Edebiyatmış, tarihmiş ya da resim, müzik gibi dalları içeren güzel sanatlara itibar etmek Kayserililiğe yakışmazdı. Ama tıbbın her zaman için bir ayrıcalığı vardı. Hele hele devlet memuru Kayseri’den pek az çıkardı. Çıkanlara da sen Kayserili değil misin? diyerek şaşkınlığı ifade eden sorular sorulurdu.

Bizim aile de Kayseri’nin imalat hatalarından biriydi. Çünkü babam memurdu. Ama sanırım bu imalat hatasına son vermek için olsa gerek ki, babam da kardeşimle beni bu teste tabi tuttu. Yaz aylarında kardeşimle birlikte marul sattığımızı, daha sonra benim tek başıma ay çekirdeği satmaya çalıştığımı çok iyi hatırlıyorum. Uzun bir değneğe belirli aralıklarla çivi çakar, bahçelerin birinden marul alır ve çivilere takar, sonra da değneğin bir ucundan o, bir ucundan da ben tutardım. Gezerken de sırayla “Has marul, sürahi marul, has bahçenin gülü marul!” diye bağırmayı ihmal etmezdik. Bazen seslerimiz birbirine karışır gülerdik.

Çekirdek sattığım zamanlar ise, minnacık bir çay bardağı özellikle aranıp bulunur ve çekirdek kutusunun içine konulurdu. Sonra da avazım çıktığı kadar; “Deve dişi kaldırım taşı, var mı bunun arkadaşı, haydi şemşamerin bardağı beş kuruşa!” diye bağırırdım. Her akşam babam kârımı zararımı tek tek hesap ederek ticaret sına-

vını başarıp başaramadığımı kontrol ederdi. Bu testi geçememiş olmalıyım ki, beni terzilik, motorculuk gibi zanaatlara da verdi.

Kardeşim doktor olarak Kayseri'nin imalat hatası olmaktan bir nebze olsun kurtuldu. Bense babamın bütün çabalarına rağmen bu zincirin bir halkası olmaya devam ettim. Yüksek okula devam edemeyince memur olup çıktım. Ne kadar çabalarsanız çabalayın kaderden kaçılmıyor ki...

YASSIADA SAATİ

Mayısın en sıcak günlerini yaşıyorduk. Buzdolapları henüz Kayseri’de yaygın değildi ve çok lüks bir ev eşyası niteliğinde olduğu için adını bile bilmezdim. Akşamları babam eve dönerken bir kalıp buz getirir, onu büyük bir tasın içine kor ve üzerine su doldururduk. Havalar sıcak olduğu için akşam yemeklerini avluda, havuzun başındaki ayva ağacının altında yerdik. Annemler yavaş yavaş bağa göçmek için hazırlanırlardı. Her pazar mutlaka bağa gider, annemler ve babam üzüm çubuklarının engirlerini alır, budarlardı. Bağa çok erken gidildiği için sabahları kalkmak zoruma giderdi. Bazı pazarlar da ellerinde küreklerle ırgatlar gelir, bağı bellerlerdi. Annemler amelelere yemek yapar, ben sularını taşırdım.

Diğer günlerde ise öğleci olduğum için okuldan gelir gelmez çantamı eve bırakır sokağa, arkadaşların yanına oyuna koşardım. Ama saat beş dedi mi mutlaka eve gelir radyodaki çocuk saatini dinlerdim. O zamanlar radyonun içindeki cıvıl cıvıl sesleri duydukça “Keşke içindekiler de gözükseler.” derdim. Şimdi gözüküyor ama o günkü çocukları ve heyecanı bulmak çok zor.

Mayısın sonlarına doğru ise bağ evi temizlenir, göçmek için okulların kapanması beklenirdi. Hiç unutmam güneşli bir mayıs günüydü. Her zamanki gibi sabah kahvaltısını yapmış sokağa çıkmak için hazırlanıyordum. Babamda olağandışı, hiç rastlamadığım bir hâl vardı. Kulağını radyoya dayamış gergin bir vaziyette pür dikkat dinliyordu. Beni dışarı çıkarken gördü ve “Nereye gidiyorsun?” diye seslendi. Şaşırmıştım, çünkü babam dışarı çıktığıma pek karışmazdı.

“Dışarı çıkıyorum arkadaşlarla oynayacağım.” dedim. Yüzünü buruşturdu.

“Bu gün çıkma.” dedi.

Canım sıkılmıştı. Babamın hiç böyle sert konuştuğunu görmemiştim. Dudağımlı çörtenleştirdim. Ağlamaklı olduğum zamanlar hep böyle yaptığımı bildiğı için:

“Boşa ağlama.” dedi. “Askerler kimseyi dışarı çıkartmazlar. İhtilâl olmuş.”

Ben ihtilâlin ne olduğunu bile bilmiyordum.

“İhtilal olursa ne olur ki?” dedim.

Canı sıkındı. Radyoda konuşan gür bir sesi dinliyordu. Annemler “Sus üstüne gitme.” dediler. Sustum! Ama arkadaşlarımla oynama hürriyetimi elimden alan

ve radyodaki çocuk saatlerini bir süre iptal ettiren ihtilâli o günden beri hiç sevmedim.

Bir ara babamdan kaçamak anneme sordum.

“Anne ihtilâl ne demek?”

Yavaşça bana izah etmeye çalıştı. Askeriye Menderes hükümetine el koymuş. Menderes’in başvekil olduğunu duymuştum ama askeriye'nin neden el koyduğunu, bunun ihtilâl anlamına geldiğini hiç bilmiyordum.

Öğleden sonra babamın meşgul olduğu bir sırada yavaşça dışarı çıktım. Sokakta birkaç arkadaş dışında kimsecikler yoktu. Evimiz ara sokakta olduğu için caddeden içerde kalıyordu. Onun için asker falan da göremedik. Ancak çocukluk merakı bu ya arkadaşlarla birlikte en yakın Talas Caddesine doğru yürüdük. Birkaç asker yan yana geziyordu. Bizi görünce “Hadi evlerinize!” diye kovdular. Koşarak evimizin önüne geldik.

İlerleyen günlerde büyüklerden yarım yamalak duyduğumuz, “İnönü askeriye ile birlik olmuş, Menderes’i asacakmış.” sözleri kafamızı karmakarışık etmişti.

Bir yaz bu çalkantılarla geçti. Sonra şehre göçtüğümüzde radyoda “Yassıada Saati” diye bir program başladı. Kış günleri her gün saat yedide babam radyonun yanında yerini alır, o programı dinlerken sigara üstüne sigara içerdi. Her gün artık benim de alıştığım “Sanıklar elleri kelepçeli olmayarak mahkemeye getiril-

diler.” diye başlayan o ses her akşam evimize konuk oluyordu. Bütün bir kışımızı babamın stresleriyle burunumuzdan getiren o “Yassıada Saati”ni de hiç sevemedim.

Ertesi sene yeniden bağdaydık. Babam normale dönmüş her şeyi unutmuş gibiydi. Bense askeriye'nin hükümete el koymasını ve Yassıada Saatlerini çoktan unutmuştum. Yaz bitmek üzereydi. Bir, eylül günü babam şehirden bir gazete ile döndü. Hiçbir şey demeden babaannemle annemin önüne attı. Annem gazeteyi alıp bir göz gezdirdikten sonra yüzü sapsarı oldu. Dudaklarından sadece üç kelime çıkabildi. “Allah rahmet etsin.” Merakla gazeteyi elime aldım birinci sayfada Menderes’in asılırken resmi vardı.

O günden sonra babam bir daha o konuyu hiç açmadı.

EKŞİKARA DUT

Bitmesini bir türlü istemediğimiz yine o tadına doyamadığımız güzel yazlardan biriydi. Her yaz, bağdaki arkadaşlarla genel buluşma yerimiz olan ana caddeyi bağ evlerine bağlayan gedik adını verdiğimiz dar toprak yolun sonundaki dağdağan ağacının gölgesi bizlerle şenlenir, bizlerle dolup taşardı. Sohbetlerimizi orda yapar veya o gün nereye gideceğimiz ya da ne yapacağımıza o ağacın altında karar verir ve uygularız. Bazı günler hızımızı alamaz akşamları bile buluşur konuşurduk. Hayal gücümü fazla çalıştırdığımdan olsa gerek, arkadaşlar bana sürekli polisiye hikâyeler anlattırırlardı. Sonraları anlattığım o polisiye hikâyeleri yazıya geçirip matbaa ile tanıştıktan sonra mahallî bir gazetede yayınladığımı hatırlıyorum. O yıllarda dağdağan ağacı nice oyunlarımıza şahit olmuştu. Dağdağan ağacı; küçük üzüm taneleri gibi sert meyveleri olan bir ağaçtı. İlerleyen yaz aylarında meyvelerinin kahverengi bir renk almasıyla birlikte toplanıp kurutulur ve kışın çerez niyetine yenilebilirdi. O yıllar torbalarla dağdağan ağacı toplardık.

Yine günlük rutin toplantılarımızın birinde o gün misafirimiz olduğu için karşı dağın tepesindeki eşkara (ekşikara dut) ağacından dut yemeye karar vermiştik. Bu

dutu yerken çok dikkatli olmamız gerektiğini de iyi biliyorduk. Meyvelerini ne kadar dikkatli koparsan da mutlaka üzerine bir yere damlıyor ve kan gibi kırmızıya boyuyordu. Hele ellerimize bulaşan boyasını da ancak kendi yapraklarıyla çıkarabiliyorduk. Onun için evi yakın olanlar üstlerine eski bir gömlek giyer, eve gidemeyenlerse üzerindeki gömleği ve atleti çıkarıp ağaca öyle çıkarlardı.

Her gün oyun oynayıp defalarca çıkıp indiğimiz dağı, o gün bir kez daha koşar adım tırmandık. Büyük bir kayanın ön kısmının biraz oyuk olması ve sedir gibi oturacak yerinin bulunmasından dolayı evcik kaya adını verdiğimiz ve daha yukarda eşek kürtününe benzeyen büyük bir taş da eşek kaya dediğimiz oyun yerlerimizde bu kez hiç dinlenmeden bir çırpıda dağın en tepesine ulaştık. Dağın düz otluk kısmının arkalarına doğru yürüdük ve dut ağacını bulduk. Oradan oraya hiç yılmadan koşturduğumuz o günkü kondisyonumu bu gün öylesine çok arıyorum ki...

O gün hepimiz birden ağacın üzerine sığırkık kuşları gibi dolmuş dut yiyorduk. Birden elinde taşlarla bir adamın bize doğru geldiğini gördük. Gelirken de ha bire "Lan sıpalar bağdan gelip dağdakinin dutunu mu yersiniz." diye bağırıyor, bir taraftan da bize doğru birkaç taş fırlatıyordu. Daha önceleri defalarca yediğimiz ve hiçbirinde de bir engelle karşılaşmadığımız için bu olay bizi birden bire şok etmişti. Arkadaşlar arasında biri

“Eyvah yandık Hacılallı geliyor.” dedi. Hepimiz ağaçtan apar topar indik ve koşmaya başladık. Ben misafir arkadaşımız Ali’nin gömleğini ağaçtan almasını beklediğim için geç kalmıştım. Ali ile birlikte arkadaşların peşinden koşmaya başladık. Ali benim çocukluk arkadaşlarım arasında en çok samimi olduğum ve “Ahmedî” lakabını taktığımız Ahmet Kutsal’ın halasının oğlu idi. Onun akrabası olması benim de önem verdiğim bir arkadaş olmasına yetiyordu. Onunla birlikte koşarken Hacıların attığı taşlar kulağımızın dibinde ılık çalarak vızır vızır ötüyordu. Nasıl oldu bilmiyorum. Taşlardan korunmak için Ali ile itişirken Ali düşmüş ve sanırım ayağını incitmişti. Bereket versin ki, Hacıların fazla kovalamamış geri dönmüştü. Ben biraz daha önümüzde koşan Ahmet’e seslenerek Ali’nin durumunu anlatmıştım. Geri dönüp geldi ve Ali’nin kollarına girerek dağdan inmesine yardımcı olduk. O olaydan sonra Ahmedî’yi her gördüğümde Ali’nin ayağını sorduğumu ve biraz topalladığını öğrendikçe de benim yüzümden oldu diye günlerce üzüldüğümü hatırlıyorum. Hiçbir menfaate dayanmayan bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlı o günkü arkadaşlığımızı ve kardeşliğimizi bu gün öylesine çok özleyorum ki, o günlere yeniden dönmek için bilmem ki neler feda etmezdim.

TARZAN'IN DÖNÜŞÜ

Hepimizin hayatında özlemini çektiğimiz altın dönem diye tabir edebileceğimiz çocukluk anılarımız olmuştur. Bazen olur ki, bunları hatırlayıp yeniden yaşamak insanı o günlere götürdüğü gibi o yılları tekrar yaşamak için de neler feda etmeyiz ki... Ama zaman denen efsunlu oluşum her şeyi silip süpürmüştür.

Eğri Bucak bağlarının o sıcak günlerinde, ağaç altlarında, kimi zaman kâğıt, kimi zaman da dama oynayarak günlerimizi geçirir, bazen de ikinci serinliğinde dağa çıkar otururduk.

Yine bir gün arkadaşlarla dağdaki evcik kaya diye tabir ettiğimiz oyun yerimizde toplanmış, aşağıda kimlerin neler yaptığını kuşbakışı seyreliyorduk. Akşamüzeri olduğu için şehirden yolcu getiren “tıktak” adını verdiğimiz burunlu otobüs seferlerine başlamıştı. O zamanlar Hacılar yolu henüz Eğri Bucak’tan geçmediği için toprak yoldan sadece sabah ve akşamları üçer sefer yapan bu otobüs bizim bağın tek vasıtasıydı. Onu kaçırmak demek o gün ya bağda, ya da şehirde kalmak demektir. Onun haricinde atlarla, ya da at arabası olanlar, arabalarıyla gidiş geliş imkânı sağlayabilirdi.

“Tıktak” birinci gelişinde bizim gedikte durdu. İçinden inenlere baktık. Babam ve bazı arkadaşların babası memur olduğundan daima ilk seferde gelirdi. O gün babam yanında ipini çekip durduğu bir hayvanla indi otobüsten. Uzaktan ne olduğu pek anlaşılmadığından, kardeşimle ben babamın bir yaz boyunca yaymamız için kuzu getirdiğini sanmıştık. Merak içinde koşarak dağdan aşağı indik. Soluk soluğa eve girdiğimizde avludaki dut ağacına bağlanmış bir köpek gördük. Babam bize gülerek “Size yeni bir arkadaş getirdim.” dedi. Bir yaz boyunca evi beklemesi için aldığı köpeğin adı Tarzan’mış. Kahverengi tüylü, sevimli yüzlü Tarzan kulaklarını dikmiş dili dışında bizleri seyreliyordu. İlk şaşkınlığımızı attıktan sonra babama “Gidip sevebilir miyim?” dedim. Babam gülümseyerek “Elbette, yalnız ilk tanışmanızda elinde bir et ya da kemikle yaklaşırsan seni daha çok sever.” dedi. O zamanlar buzdolaplarının yaygın olmaması ve bağlarda da elektrik bulunmadığı için etler ancak yemeğe konabilecek kadar tuzlanarak kuyulara sarkıtılıp saklanırdı. Ben bu durumu bildiğim için boynumu büküp “İyi ama şimdi et yok ki.” dedim. Babam onu da düşünmüştü. “Ben gelirken getirdim.” dedi. Kasaptan köpek için aldığı payların paketini her zaman yanından eksik etmediği filesinin içinden çıkardı. Ben hemen birini alarak Tarzan’ın yanına yaklaştım. Elimdeki etin kokusunu alır almaz kuyruğunu oynatmaya başladı. Sağ elimle kafasını okşayarak sevmeye çalıştım.

Tarzan'la ilk tanışmamız böyle oldu. O günden sonra Tarzan bana öylesine bağlandı ki, kokumu metrelerce uzaktan alır beni görürünce de çeşitli oyunlar çıkarır, şaklabanlıklar yapardı. Bizim evin önünden, büyük bir duvar olmasına rağmen kolay kolay kimseyi geçirmez havlardı. Avlu duvarından içeriye ev halkından başka kimse adım atamazdı. Bizlerden biri "Tamam Tarzan sus oğlum." demedikten sonra asla susmazdı. Genellikle yemeğini ben verdiğim ve arada bir de onu çözüp gezdirdiğim için bana ev halkından ayrıcalıklı davranırdı. Oyun için uzaklara bir şeyler attığımda onu mutlaka bulup getirir bir dediğimi asla iki etmezdi. Tarzan yanımdayken kolay kolay yanıma yabancı bir kimse yaklaşamazdı. O yüzden kendimi onunla birlikteyken güvende hissederdim. Arkadaşlarım yanıma gelirken ürkek ve çekingen yaklaşırlardı. Zira ben "Tamam Tarzan sakın ol." demedikten sonra bana bir zararları dokunur endişesiyle onlara da hırlardı. Hele ben birini göstererek "Tarzan bas oğlum." desem, onun kurtuluşu yoktu, ta evine kadar kovalardı. Onun için de kolay kolay ipini elimden bırakmazdım.

Bir şıra mevsiminin sonuydu. Birkaç komşu bizden önce şehre göçmüş biz ise pekmez kaynatma işimiz uzun sürdüğü için geç kalmıştık. O niyette tek başımıza kaldığımız için tedirgindik. Tarzan'ın sesi o gece sabaha kadar susmadı. Uyanıp kulak kabarttığımızda dışarıdan birkaç ayak sesi ve konuşmalar duyduk. Sabahleyin anneler konuşurken duyduğum kadarıyla hırsız gelmiş

ama köpekten korktuğu için girmeye cesaret edememişler. Yani o gün Tarzan bizi çok şeylerden korumuştı. O olaydan sonra bir an önce şehre göçtük.

Şehir evinde avlunun içinde bağdan getirdiğimiz odun ve gilamadalarla birlikte gereksiz eşyalar ve kömür koymak için kullandığımız bir ardiye vardı. Tarzan'ı oraya bağlamıştık. Bağda benimle birlikte çok gezmeye alıştığı için şehirde de aynı şeyleri bekliyor, bulamayınca da gece gündüz havlayıp duruyordu. Sonra ben okulum dolayısıyla artık fazla ilgilenemiyordum. Komşuların da gece köpek havlamasından uyuyamıyoruz şikâyetleri üzerine babam Tarzan'ı uzak bir yerlere götürüp azatlamamızı söyledi. Benim ısrarlarıma rağmen babam kesin kararlıydı. Kardeşimle ben içimiz buruk bir şekilde Tarzan'ı bağlı olduğu yerden çözüp uzak mahallelere kadar götürdük. O gün kendisini gezdirdiğimi sanarak bana ne oyunlar oynamıştı hâlâ unutamıyorum. Kardeşimle Tarzan'ı artık bizim evi bulamayacağını tahmin ettiğimiz uzak bir mahalleye bırakıp gizlice kaçtık. Eve döndüğümüz zaman Tarzan'ın bizden önce eve döndüğünü gördüğümde öylesine sevinmiştim ki... Fakat babam kararın da ısrarlıydı. Komşuları rahatsız etmek doğru değil diyordu. Bunun üzerine Tarzan'ı bir kez daha alıp şehir dışında Sivas Caddesinde demir yolunu geçtikten sonraki tarlalardan birine bıraktık. O zamanlar stat yoktu ve her yer boş tarlaydı. Tabiri caizse bir avuç şehirdi Kayseri. Tabii ki Tarzan'ı eve döndüğümüzde yine bizden önce dönmüş olarak gördük.

Ben babama belirtmiyordum ama için için seviyordum. İkinci dönüşünde beni şaşırtan bir olay Tarzan'ın bana karşı tavrının değişmesiydi. Kömürlükte yanına yaklaşırken beni hiç yapmadığı bir hırlama ile karşıladı. Bir an korktum. Tarzan bana dişlerini göstererek hırlıyor ve düşmanca bakıyordu. Hayvan sezgileriyle benim artık onu istemediğim, sürekli başımdan atmaya çabalayışım onu kızdırmış olmalıydı. Bana kalsa bir günde onun gönlünü alabilirdim ama babam "Sakin kendini affettirme telaşına düşüp et falan verme. Senden umudu iyice kessin ki gittiği yere çabuk alışsın." dedi. O gün babamın ne demek istediğini pek anlayamamıştım. Meğer okulda köyde tanıdığı olan bir öğrencisine bizim evdeki Tarzan'ı götürüp beslemelerini söylemiş. Bir hafta sonu iki adam gelip Tarzan'ı bütün havlamalarına rağmen kamyonu atıp götürdüler. Hangi köye götürdüklerini babam bana bir türlü söylemek istemedi. Sonraları söyledi de ben mi unuttum bilmiyorum. Ama Tarzan'la küs ayrılışım bu gün hâlâ yüreğimin bir köşesinde bir tortu gibi kendini hissettirir.

AYAKLI KÜTÜPHANE VE MUİN FEYZİOĞLU

Bir zamanlar Kayseri’de sanat âlemi bir başkaydı. Kış akşamlarında edebiyat oturmaları, yaz günlerinde de hafta sonlarında düzenlediğimiz pikniklerle geçerci yıl-larımız. O günler Kayseri’deki şair ve yazar arkadaşlar için daha verimli, daha doyurucu eserlerin çıktığı yıllar-dı. Piknikleri bile bir edebiyat seansına dönüştüren o yıllar inanıyorum ki, bu gün hâlâ bütün arkadaşların hafızasında tatlı bir anı olarak yerini muhafaza etmekte-dir.

Neler yapmazdık ki pikniklerde; oyunlar oynar, şiirler okur ve birbirimizin şiirlerini eleştirir, şakalaşırdık. Yemekten sonraları da kimimiz uykuya dalar, kimimiz kitap okur, bir kısmımız da sohbet ederdik. Hep böyleydi pikniklerimiz. Monoton da olsa bize yetiyordu. Yine bir yaz günü, bugün bir kısmının isimlerini bile hatırlayamadığım arkadaşlarla gurup halinde, Boğaz-köprü’de şimdi Pastırmacılar Parkı’nın bulunduğu alan-da piknik yapmaya gitmiştik. Kendimize güzel bir yer seçip örtülerimizi sermiş, nevalelerimizi kurmuştuk. Öğleden önce yine bir kısmımız oyun oynuyor, bir kıs-

mumuz da yazdığı son şiirleri guruptaki arkadaşlara okumaya çalışıyordu.

Deneme yazılarıyla edebiyat ortamında yerini daima muhafaza eden ve genellikle söze başlarken “Sizden saklı değil ya...” cümlesini kullanan rahmetli Muin Feyzioğlu ise yanındaki arkadaşlara yazılarından bahsediyor ve gönderdiği dergileri sıralıyordu. Bütün arzusu yazılarının tamamını toplayacağı bir kitap çıkarmaktı. Onu dinleyenler arasında ben, Muhsin İlyas Subaşı, Emir Kalkan ve bir kısım arkadaş vardı. Onun açtığı bu sohbete kendisini desteklediğimizi belirten konuşmalarla devam ediyorduk. En çok da Muhsin İlyas Subaşı kitabının çıkmasında kendisine düşen bir görev olursa yapabileceğini, gazetecilik yaptığı matbaada kitabının basım işini sağlayabileceğini belirtti. Rahmetli bu destek sözlerine çok sevinmişti. Kültürlü ve her konuda bilgili olan sorduklarımıza anında cevap verebilen ve aynı zamanda da bir kısım arkadaşın çok takılıp şaka yaptığı Muin Ağabeyin lakabı bu meziyetlerinden dolayı “Ayaklı Kütüphane”ye çıkmıştı. Bu lakabı o çoktan hak ediyordu. Derneğe geldiği zamanlarda (KASD Kayseri Sanatçılar Derneği) takılır, ayaklı kütüphane hoş geldin, derdik. Hiç unutmuyorum. Bir kış günü Ankara’da Hissar dergisinin düzenlediği bir geceye katılmak için giderken yolda ona “ Ağabey, senin orda yanımızda olman bize güç verecek. Çünkü sen Kayseri’nin ağır toplarından birisin, demiştin. Rahmetli bu sözlerime çok memnun olmuş ve otobüste yan sırada oturan Muhsin

İlyas Subaşı'na "Sorgunlu bana Kayseri'nin ağır topusun diyor", diye duyurmuştu. Diğer koltuktaki Ahmet Sıvacı da "Elbette doğru abi." demişti de o gün ve daha sonraki günler diğer bir adı da Kayseri'nin ağır topu'na çıkmıştı. Bazen düşünüyorum da o yılları altın yıllar olarak değerlendiriyorum. Demek ki bundan sonraki hayatımızda da bu günleri birer altın gün olarak niteleyeceğiz.

Yemeği hazırlayan arkadaşlar bizleri sofraya davet ettiler. Hep birlikte toplanıp yemeklerimizi yedik. Yemekten sonra sıcaklığın da etkisi ile Muin Feyzioğlu uykuya daldı.

Muhsin İlyas Subaşı ona kalıcı bir şaka yapmak istedi ve başardı da. Bir sürahi suyu yanındaki bardağa belirli bir mesafeden boşaltıp doldurmaya başladı. Bunu usanmadan sürekli yaptı ve nihayetinde uykusunda devamlı su sesi duyan Muin Feyzioğlu altına kaçırıldı. Subaşı bir müddet sonra Muin Feyzioğlu'nu uyandırdı. Gözlerini açan Muin Ağabey önce uyku sersemliği ile bir şeyin farkına varmadı, ama az sonra durumun vahametini anlayan Feyzioğlu utancından kızarmaya başladı. İçinde bulunduğu durumu, yani altına kaçırıldığını bizlere nasıl izah edeceğinin telaşına düştü. Utana sıkıla "Yav sizden saklı değil ya" dedi kaldı. Başladık hep birlikte gülmeye. Bizim gurup halinde gülmemize bir mana veremeyen Feyzioğlu işediğini anladığımızı sandı ve daha da utanmaya başladı. Neyse ki, Muhsin İlyas Subaşı şakayı fazla uzatmadı ve kendisinin yaptığını açıkladı. Bu

duruma çok kızan Muin Feyzioğlu o gün Muhsin İlyas'la hiç konuşmadı.

Muin Feyzioğlu bir kültür birikiminin yanında şakayı da kaldırabilen ve bugün hâlâ yeri doldurulamayan müstesna isimlerden biriydi. Kendisini rahmetle yâd ediyorum. Ruhun şad olsun ağabey.

BEKİR OĞUZBAŞARAN VE (KASD)

Çocukluk yıllarını geride bıraktıktan sonra gençlik döneminden bugüne yansıyan birçok mutlu hatıralar var. Bunlardan biri de 1975 yıllarında Kayseri’de yaşayan şair ve yazarları bir çatı altında toplamak için kurduğumuz (KASD) Kayseri Sanatçılar Derneği idi. Ben, Dr. Sadullah Kutluer ve Muhsin İlyas Subaşı gibi 5 arkadaşın kurduğu dernek Türkiye genelinde isim yapmış ve 1982’de verdiği edebiyat ödülleri ile Kayseri’yi ikinci sanat merkezi haline getirmiş ve birçok sanat çevrelerinin gözünü Kayseri’ye çevirmelerine neden olmuştu. Nasıl olmasın ki, Edebiyat ödülü verilen kişiler Türkiye’nin ses getiren yazar ve şairleriydi. Cemil Meriç, Sevinç Çokum, Mehmet Çınarlı, Saim Sakaoglu, Durali Yılmaz, Mustafa Ruhi Şirin gibi isimler Kayseri’ye gelmiş ve akabinde Kayseri’den övgü ile bahseden yazılar yazmışlardı birçok ulusal gazete ve dergilerde.

1975’te kurulan derneğimiz gün geçtikçe Muin Feyzioğlu, Muhsin İlyas Subaşı Ahmet Sıvacı, Abdulkadir Budak, Ahmet Tevfik Ozan ve Bekir Oğuzbaşaran gibi edebiyatın çilesini çekmiş imzalarla daha da kuvvetlenmişti. Derneğe yer arama konusunda o dönemin vali-

si Celal Kayacan ile Dernek Başkanı Muhsin İlyas Subaşı arasında geçen bir anımı da nakletmeden konuya girmek istemiyorum. Başkanla vali arasında geçen diyalogda Subaşı validen tarihî medrese içinde küçük bir oda istiyor. Vali ayarlamaya çalışacağını, ancak sembolik de olsa belirli bir ücret konulması gerektiğini istiyor. Subaşı'nın cevabı "Aman Sayın Valim, koyacağınız sembolik ücret dahi bizim için büyük bir rakam. Üyelerimizin çoğu memur, öğretmen ve işçidir." Bu konuşmalar sonucunda Kayseri Sahabiye Medresesinin içinde sahip olduğumuz o küçük mütevazı oda, boyundan büyük faaliyetlere imza atmıştı.

İçinde küçücük bir kütüphanesi, bir masa ve birkaç koltuktan oluşan derneğin çay içmek için bir de küçük tüpü vardı. O küçük oda çok büyük hatıralarla doluydu. Önceleri hiçbir dünya görüşüne önem vermeden sadece yazar ve şair olmasını ön planda tuttuğumuz üyelerimizden bir kısmı ile ilgili gelen şikâyetler üzerine bir yol ayrımına gitmemiz şart olmuştu. Çünkü esnaf bizlere iyi gözle bakmamaya başlamıştı. Yapılan bir kongre sonucunda yönetim kurulunun tavır koyması üzerine dernek gerçek hüviyetine kavuşmuştu. Bu süreçte Bekir Oğuzbaşaran ve birçok arkadaşımız çok emek sarf etmiştik.

Develi'den gelip Kayseri'ye yerleşen Bekir Oğuzbaşaran'ı ilk kez Kayseri Sanatçılar Derneğine katılması ile tanımıştım. Şimdilerde Erciyes Üniversitesi Türk Dili

ve Edebiyatı bölümünde öğretim görevlisi olan Bekir Hoca edebiyatın ilmini yapmış ve kendisini edebiyata adanmış bir insan. O dönemler yazdığı eleştiri yazılarıyla dikkat çeken ve iyi bir münekkit unvanını da alan Bekir Hoca şiir, deneme ve hikâyede yanlış buldu mu hemen söyleyen, edebiyatta yapılan hatayı hiç affetmeyen bir yapıya sahipti.

Bir zamanlar düzenli olarak sürdürdüğümüz edebiyat oturmalarımızda şair ve yazar arkadaşlar yazdıkları ürünleri oturma arkadaşlarına okurlar, hata ve eksiklerini oturma gurubunun görüşünü alarak not eder, yazdıkları eser üzerinde yeniden düşünürlerdi. En acımasız eleştiriler Bekir Oğuzbaşaran'dan geldiği için arkadaşlardan bazıları ondan çekinirlerdi. Doğru, Bekir Hoca iyi eleştiri yapardı ancak bu eleştirileri güler yüzle şakaya getirip söylediği için kimseyi incitmezdi. O dönemlerdeki edebiyat oturmaları birçoğumuz için verimli oluyordu. Oturmalarından geçen yazı ve şiirler daha kaliteli olabiliyor ve birçok edebiyat dergilerinde yer alabiliyordu. Ama bazı arkadaşlar eleştirilere tahammül edememiş ve oturmalar fire vermeye başlamıştı. Bekir Hoca bu fire verişlere "Tanenin hası burada kalıyor." diye takılırdı. Bir bakıma da doğrudu. O oturmalar bir okul niteliğini taşımaya başlamıştı. Diyebilirim ki, o günlerde edebiyat oturmalarımızdan birçok şair yetişmişti. Hızla akan zaman seli edebiyat oturmalarımızı da alıp götürmüştü.

Geçmişte Bekir Oğuzbaşaran'la birçok mutlu hatıralarımız oldu. Bazı şiir gecelerine birlikte gittiğimiz, birlikte şiir soluduğumuz günler oldu. Bunlardan bazıları K.Maraş'ta Bahattin Karakoç'un düzenlediği "Dolunay Şiir Geceleri" ile Elazığ'daki, Hazar Şiir Akşamları idi. Kayseri Sanatçılar Derneği Bekir Oğuzbaşaran'la yüzlerce anımıza tanık olmuş, mutlu yansımalarla dolu yılların hengâmesi ile geçip gitmiş, tarihteki yerini çoktan almıştı.

KASD'ın kapanarak tarih sahnesinden çekilişi de ayrı bir burukluk veriyordu insana. 12 Eylül fırtınasında sağlıklı sollu bütün derneklerin kapandığı, yalnızca KASD'ın açık kalabildiğini düşünecek olursak, dernekten bazılarının sırf muhalefet nedeniyle ansızın kapanış dilekçesini verdiğini düşündükçe bugün dahi yüreğimdeki acının tortuları kımıldıyor.

Benim tanıdığım Bekir Oğuzbaşaran güler yüzlü, kin tutmayı bilmeyen, yüreği dost sevgisi ile dolu bir insan. Onunla dost olmak ayrıcalıklı bir durum kazandırdı insana.

Yıllar 1988'i gösterirken Bekir Oğuzbaşaran Van 100. yıl Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne atandı. Sonra hasretle dolu 12 yıl ve nihayet 2000 yılında Kayseri Erciyes Üniversitesi ile başlayan yepyeni bir hayat ve bu güne kadar geçen edebiyat dolu günler ve geceler.

Bu 40 yıllık sanat hayatı boyunca Bekir Oğuzbaşaran'ın velut bir şair ve yazar olduğunu söyleyemeyiz. Aksine durgun ve sessiz akan bir su gibi 40 yıla ancak "Necip Fazıl'ın Şiiri" gibi araştırma, "Kültür ve Edebiyatımızdan Manzum Portreler" ve "Rubaiyyât-ı Oğuz" adlarında iki şiir kitabını ancak sığdırabildiğini söyleyebiliriz.

Bercest e Dergisinde geçen yıllarımız ise tamamen farklı, daha yakın bir diyalog ve dostluk diyebiliriz buna kısaca. Bercest e Dergisinin ilk günlerinden bugüne kadar hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen Bekir Oğuzbaşaran'a buradan dergi adına teşekkür ediyorum.

CEMİL MERİÇ'İN KAYSERİ SERÜVENİ

Kayseri Sanatçılar Derneği'nin 1982 Edebiyat Ödülleri dağıtılıyordu. İnceleme Dalında ödül Cemil Meriç'e verilmişti. Ödül töreni sırasında, kasta dayanmayan, isterseniz iyi niyetli bir kaza sonucu diyelim, tatsız bir olay yaşandı. Meriç, bu yüzden memnun ayrıldığı Kayseri'den daha sonra bazı dostlarına da kırıldığını söyledi. 22 yıl sonra bu olayın perde arkasına bir yolculuk yapalım istedim.

16 Nisan 1982 günü, KASD (Kayseri Sanatçılar Derneği) ödülleri sahiplerine verilecekti. Şehir Tiyatrosu'nda muhteşem bir tören vardı. Ödüllerini almak üzere, Cemil Meriç, Mehmet Çınarlı, Bahattin Karakoç, Sevinç Çokum, Durali Yılmaz, Mustafa Ruhi Şirin, Saim Sakaoğlu Kayseri'ye gelmişlerdi.

Doğal olarak gecenin yıldızı Cemil Meriç'ti. Kimse onun törene katılmasını beklemiyordu. Eşini yeni kaybetmişti ve rahatsızdı. Ama o büyük bir vefa örneği ve kadirşinaslık göstererek İstanbul'dan kalkıp otobüsle Kayseri'ye gelmişti. O gün Kayseri tarihî günlerinden birini yaşıyordu. Tiyatro salonu hıncahınc doluydu. Tören başlamış, dernek başkanı Muzaffer Tok açılış konuşmasını yapıyordu. O anda birkaç arkadaşın eşliğinde

Cemil Meriç'in salona girdiğini gördü ve konuşmasını keserek, Cemil Meriç'in salona girdiğini anons etti. Hiç unutmam o anda salon tek yürek olmuş Cemil Meriç'i alkışlıyordu. O alkışlar içerisinde protokoldeki yerini aldı ve program devam etmeye başladı.

Programın şiir bölümünde Muhsin İlyas Subaşı, şiir okumak üzere kürsüye geldi ve şiire geçmeden önce yaptığı ön konuşmasında, o güne kadar kimsenin dikkat etmediği Cemil Meriç'e ait bir sözün altını çizdi: "Üstad Cemil Meriç, Türk şiirinin Nazım Hikmet'le bittiğini söylemektedir. (*Mağaradakiler*, s.69) Ama görüyorsunuz o bitmedi ve bitmeyecektir de. Bunun için de ben şiirimi zahmet edip buraya kadar gelerek bizi onurlandırdığı için kendilerine ithaf ediyorum." diyerek şiirini okudu. Cemil Meriç'le birlikte salondakilerin alkışları arasında yerine oturdu. Çeşitli konuşmalardan sonra plaketlerin verilmesine sıra gelmişti. Cemil Meriç'in plaketini, o yıllarda Anayasa Mahkemesi Üyesi olan Hisar Dergisinin kurucusu ve sahibi rahmetli Mehmet Çınarlı verecekti. Çınarlı kürsüye davet edildi. Arkasından Cemil Meriç'in ismi anons edildi. Meriç, yerinden kalktı sahneye çıkarıldı. Kendisine ödülü verilirken, doğal olarak veren ve alan birkaç cümlelik konuşmalar yapıyorlardı. Çınarlı da öyle yaptı ve beklenmedik bir polemğin ilk kıvılcımını tutuşturdu:

-Üstad, Muhsin İlyas Subaşı, sizin "Türk şiiri Nazım'la biter." sözünüzü nakletti. Bu konuda ne dersiniz?

Cemil Meriç, bu soru karşısında suskun kaldı. On on beş saniye kadar bir sükûttan sonra, cevabı yine soru sahibi verdi:

-Siz galiba, Nazım'ın Türk şiirini bitirdiğini söylemek istediniz?

Cemil Meriç rahatlamıştı, karşılığı kısa oldu:

-Şairler akıllı adamlardır. Beni kurtardınız Mehmet Bey. Evet, öyle demek istedim...

Tören sona erdi. Ertesi günlerin gündemi bu konuydu. Subaşı'nı, hatta konuyu böyle bir mecraya çeken Çınarlı'yı haklı bulanlar olduğu gibi, böyle bir polemğin Cemil Meriç'te rahatsızlık doğuracağı endişesiyle gereksiz olduğunu söyleyenler de vardı. Böyle bir durumun oluşmasına da en çok üzülen doğal olarak Muhsin İlyas Subaşı olmuştu... O, o günlerde dostlarına, "Hiç gereksiz yere bir polemik oluştu. Keşke böyle bir söz etmeseydim. Benim maksadım üstadı rencide etmek değildi. Zaten bu konuyu Küçük Dergi'de uzun uzadıya yazmış, bununla da yetinmeyerek kendisiyle de mektuplaşarak bu hususu açığa kavuşturmaya çalışmıştım." dedi. Daha sonra öğreniyoruz ki Cemil Meriç, dostlarına özel sohbetlerinde; "Hayatımda iki ağır darbe aldım. Birisi, Konya'ya giderken bir üniversiteli gencin, hak etmediğim bir olumsuz tepkisi, diğeri ise Kayseri'de karşılaştığım olay." şeklinde sitemde bulunmuş...

Bu sitemin ortaya konuş tarzı da ilginçtir. Yakınındakilerden öğreniyoruz ki, üstad, bu olaydan o aylarda pek rahatsızlık duymamış ya da rahatsızlığını ortaya koymamıştır. Ta ki, Ahmet Kaplan'ın "Cemil Meriç Ne Dedi" başlıklı yazısı yayınlanana kadar. Kaplan bu yazısında, olayı kısaca şöyle nakleder:

"Gecenin en çarpıcı özelliği, program dışı meydana gelen ve Muhsin İlyas Subaşı'nın açtığı tartışmanın, Mehmet Çınarlı ile Cemil Meriç arasında geçmesidir. Muhsin İlyas Subaşı, spiker tarafından şiirini okuması için sahneye davet edilmiştir. Şair, şiirini okumadan evvel, Cemil Meriç'in "Mağaradakiler" adlı kitabında yer alan, "Bence Türk şiiri Nazım'la biter Avrupai düşünce Nazım'la başlar." cümlesini hatırlatmış ve Türk şiirinin bitmediğini belirterek, "Üstad'ı var olan ve yaşayan Türk şiirinin İstanbul'dan Kayseri'ye getirtmiş olmasını" delil gösterip, okuyacağı şiiri, "Üstad'a ithaf ettiğini" söylemiştir. Sayın Cemil Meriç'in hemen yakınında oturmamın verdiği imkânla; bu sürpriz çıkıştan sonra kendisine baktığımda Muhsin İlyas'a alkış tutarak mukabelede bulunduğunu gördüm." diyerek arkasından yorumunu yapar:

"Topluma mal olmuş, ismi ve eserleri üzerinde müspet yorumlar yapılmış, "Üstad"lık payesi verilmiş bir insan, yazdıklarının ve söylediklerinin hesabını zaman ve mekân ne olursa olsun vermek zorundadır. Bu çapta bir insana herkes her yerde sual sorabilir. Tezleri

üzerine açıklama isteyebilir. Şevki kırılmasın, istidadı körlenmesin diyeceğimiz bir genç yoktur. Fikrin hamurunda olgunlaşmış, pişmiş ve belirli bir muhteva kazanmış belli kesimlerce kendisine hayranlık duyulan bir şahıs vardır. Bu bakımdan, Muhsin İlyas'a ve Mehmet Çınarlı'ya "Bu açıklamayı Cemil Meriç'ten istemenin zamanı mıydı?" ithamını yöneltmek, önce nefislerimizde hissetmemiz gereken fikir hürriyetine zincir vurmaktır. Karşımızda profesyonel metotlarla fikir dünyamıza açılmış bir Cemil Meriç vardır. Üstadımız yanıldı, bir hakikate kıydı ise bunun tashih imkânını kendisine vermek, ona muhabbeti olan herkese borçtur." (29 Nisan 1983, sayı 82.)

Bu yazıdan iki yıl sonra, Dursun Selim Güteryüz, "Cemil Meriçli Günler" başlıklı yazısını şu cümlelerle bitirir:

"Beni çok üzen bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Üstad'ın bir Kayseri gezisi vardır. Kayseri Kültür ve Sanat Vakfı (Aslı Kayseri Sanatçılar Derneği'dir) tarafından kendilerine verilen ödülü olmak üzere Kayseri'ye gider. Tören yapılır, ödüller dağıtılır. Geri dönülür. Üstad oldukça memnundur. Derken Ahmet Kaplan imzalı bir yazı... Ödül töreninin Üstad için fiyasko olduğundan tutun da, Üstad'ın gerçek bir çile adamı olamayacağının fetvasını verebilecek kadar üst perdeden ithamlarla dolu bir yazı. Yine Ahmet Kaplan, Muhsin İlyas Subaşı tarafından sorulan bir soruya Cemil Meriç'in

cevap veremediğini de yazmaktadır. Bu Muhsin İlyas, Cemil Meriç'e "Kültür mirasınızın taşıyıcısı olmak isterim." diye kartlar gönderen Muhsin İlyas'tır. Üstad bu olaya güler geçer. Ya da öyle görünür. Fakat bana sorarsanız, bu olay Üstad'ın hayatında, -Konya yolculuğundaki kadar olmasa bile- bir dönüm noktasının daha zeminini hazırlayan bir olaydır. Üstad dostlarının çevresine alan insanların güvendiği ve güvenebileceği kişilerin muhasebesini, sanıyorum bu olay vesilesi ile bir kere daha yapmıştır." (Boğaziçi, Kasım-1985)

Subaşı Neler Anlatıyor:

Bu olayın içinde bulunan Muhsin İlyas Subaşı'na bu konuyu sordüğümüzde derin bir iç çekti. "Keşke yaşanmasaydı, ama oldu. Sözü söylemediğiniz sürece size aittir. Söyledikten sonra artık, sizin olmaktan bir anlamda çıkıyor, herkes istediği tarafa çekebiliyor ve bazen de onun götürüldüğü ağır yük altında acı duyuyorsunuz." dedi. Arkasından da şunları anlattı:

"Bu olay, sıradan bir mesele değildir. Üstad'ın kitabındaki ifade çok ağır ve kesindi. Ona göre Türk şiirinde Nazım Hikmet'ten sonra şair gelmemiştir. Evvela bir şair olarak benim bunu kabullenmem mümkün değil. Kaldı ki, bir yığın şairimiz var. Şimdi siz Üstad'ı haklı görürseniz, Necip Fazıl'ı yok sayacaksınız, Sezai Karakoç'u yok sayacaksınız. Arif Nihat'ı, Behçet Necatigil'i, Attila İlhan'ı, Fazıl Hüsnü'yü yok sayacaksınız. Günümüz şairlerinin tamamını yok sayacaksınız!.. Be-

ğendiğiniz bir şairi yüceltmek uğruna, bir ülkenin edebiyat ortamını nasıl fedâ edersiniz? Ha, buna rağmen, ben şiirimi okumadan önce kendisine böyle bir ithafta bulunurken kesinlikle, onu hesaba çekmek, rencide, etmek suçlamak gibi bir niyetin sahibi değildim.”

Edebiyat tarihimize intikal eden bir olayın önu sonu işte böyle... Ben yıllar önce gerçekleşen bir olayı edebiyat tarihimize ışık tutmak amacıyla objektif olarak ele aldım. Görünen o ki, bu tür tartışmalar olmasa edebiyatımız aktüel niteliğini yakalayamayacak. Kabına sığamayan insanların tartışması da güzel sonuçlar getiriyor doğrusu...

SAKAL-I ŞERİF

Benim çocukluğumda Ramazan ayı genelde kış aylarına rastlardı. O zamanın kışları bu günkü gibi hafif ya da orta şiddette geçen bir kış da değildi. Ara sokaklar tüm karla dolardı. Buna ilaveten dam kürüyenlerin karları da sokakları daha bir doldurur, çocuklar için de bir kızak merkezi oluştururdu.

Bütün bu zor şartlara rağmen Ramazan ayına ilgi de o derece fazla olurdu. Biz çocuklar bile oruç tutmak için birbirimizle yarıştık. Bu yarış yalnız oruç tutmakla da kalmazdı. Gündüzleri çocuklar kendi aramızda anlaşarak bir camiye gider saatlerce vaaz dinlerdik. O günkü vaazlar üzerimizde bir başka etki ederdi. Vaazların konusu genelde Peygamber Efendimizin örnek kişiliği üzerinde dolaşırdı. Hocalar Resulullah Efendimizi anlatırken çoğu kez duygulanırdım. Vaazlardan öylesine etkilendirirdim ki, evde yalnız kaldığım zamanlar başıma beyaz bir tülbendi sarar onlar gibi vaaz etmeye özenirdim. Kış günleri olmasına rağmen iftardan sonra babamla birlikte Lale Camiine gider ve vaaz dinlerdik. Akşamki vaazlar daha hararetli ve doyurucu oluyordu. Hocalar hep onu konuşuyor, onu soluyor ve teneffüs ediyordu

deyim yerindeyse. O ne güzel bir insandı. Âdem (A.S.)’den kıyamete kadar başka bir benzeri hiç gelmeyecek olan büyük insan. Çocukların dostu, bütün insanlığın tek kurtarıcısı Hz. Muhammed (S.A.V.) elbette ki bütün övgülerin üstünde övülebilecek tek insan.

Bütün bir Ramazan böylece akıp gider ve son günlere gelirdi. Son günlerin heyecanı ise daha bir başka olurdu. Bütün büyük camilerde dualar edilir, göz yaşları dökülürdü.

Hiç unutmuyorum yine böyle Ramazan ayının son günlerinden birini yaşıyorduk. Ben ilkokul beşinci sınıfta olmanın rahatlığı ile gündüzleri büyük camilerdeki duaları takip ediyor, akşamları da babamla birlikte vaaza gidiyordum. Bir gün babam bana “Seni arife günü sakal-ı şerifi ziyarete götüreyim.” dedi. O güne kadar sakal-ı şerif adını hiç duymamıştım. “O nedir?” diye sordum babama. “Peygamber Efendimizin sakalı.” dedi. O an o kadar heyecanlandım ki, bugün bile tarif etmem mümkün değil. Babamı soru yağmuruna tutuyordum şimdi: “Türkiye’de onun sakalı var mı ki? Şimdiye kadar nasıl kalabilmiş?” gibi soruları peşi peşine sıralıyordum. Babamsa tek tek izah etmeye çalışıyordu. Halifelüğün Osmanlıya geçmesi ile birlikte Peygamber Efendimizin birçok şahsî eşyalarının da İstanbul’a geldiğini, onun bedeninin kıyamete kadar çürümeyeceğini onun için de sakalının saklanabildiğini, saklanan sakalların da bütün büyük illere dağıtıldığını anlatmaya çalıştı. Onun sakalı-

nı görebilme saadetine erebileceğim için çok mutluydum. Yalnız babamdan diğer eşyalarının nerde olduğunu sorduğumda İstanbul'da Topkapı Sarayında muhafaza edildiğini öğrendim. Babama, İstanbul'a gidemez miyiz, diye directmeye başladığımda: "İnşallah bir gün İstanbul'da üniversiteyi kazanınca sen gidip ziyaret edersin." demişti. Üniversiteyi haylazlıklarım yüzünden kazanamamıştım ama ilk fırsatta İstanbul'u ziyaretimde ilk işim Topkapı Sarayını gezmek olmuştu. Daha kapıdan içeri girer girmez bir Kur'an sesi sizi karşılıyor ve gezmeniz bitene kadar da size refakat ediyordu. O ulvi havayı oraya gidenler mutlaka yaşamışlardır.

Sakal-ı şerifi ziyaret edeceğimizi duymuştum ya, son iki gün bir türlü geçmek bilmedi. Nihayet arife günü gelmişti. Babam o gün okula gitmedi. Öğleye kadar benimle birlikte bayram masraflarını yaptı, öğle namazından sonra da bize biraz uzak olan Hunat Camiine götürdü. Öğle namazından sonra cemaat dağılmadı. Tespihler çekilip dualar edilirken benim biraz sonra yaşayacağım mutluluktan dolayı kalbim küt küt atıyordu.

Nihayet o an gelmişti. Birkaç hoca birlikte ellerindeki küçük bir kutuyu salâvatlar getirerek kürsüye çıktılar. Cemaat bir anda kürsünün etrafını sarmıştı. Herkes daha iyi görebilmek ve doya doya öpmek arzundaydı. Ama ne mümkün? Hocalar kimsenin eline vermiyor sadece camın içindeki o mübarek sakalı gösteriyorlardı. Ben öylesine heyecanlanmıştım ki, sıra ba-

bamla bana gelince o mübarek sakal telinin önünde ağ-
lamaktan başka hiçbir şey yapamadım. Yalnızca ona
bakarak doya doya ağladığımı hatırlıyorum. Babam da
benden farksızdı. O günden sonra her Ramazan Hunat
Camiinin müdavimi olmuş nice sakal-ı şerif ziyaret et-
miştim. Ama o ilk heyecanı ve mutluluğu hâlâ arıyorum.
Allah hepimizi şefaatine nail etsin.

MANEVİYATIMIZ ve KUTSAL TOPRAKLAR

İnsan hayatında yıllar var ki acı ve tatlı hatıralarla doludur. Bunca hatıranın içinde biri vardır ki hayali cihan değer. İşte o anıyı ne siz bırakabilirsiniz ne de o sizi. Sık sık gelip kendini size unutturmak istemez. Hoş siz de unutmak istemezsiniz zaten. O hatıra ki, zor bir yolculuğa, çile dolu bir yaşantıya rağmen hep aynı sıkıntıya defalarca yeniden talip olursunuz. Sizi kendine böylesine sıkı sıkıya bağlayan çileli yolculuğun adı Hac ibadetidir. İnanın bana o çilelere rağmen tekrar tekrar gitmek istersiniz.

İşte size yıllar önce gittiğim ve bir türlü unutamadığım bu anıyı bir kez daha sizlerle birlikte hatırlamak istiyorum.

Türkiye'nin soğuk havasından sıyrılıp, bir anda Cidde'nin sıcak iklimine inmenin vermiş olduğu rahatlıkla, eski model bir otobüste, hanımla ben yerimizi alırken, Medine'nin yolunu tuttuğumuzda içim içime sığmıyordu. Sıcaklığın altında 450 km.'lik bir yolu, otobana rağmen 8 saatte almamıza karşılık yılmılık yerine bir heyecan dalgasıdır sarıyor bizi. Dinmeyen heyecan ve huşu içinde bir an önce kutsal topraklara varabilmek için

hepimiz de âdeta çırpınıyorduk. Medine'ye yaklaştıkça, Resullullah'ın şehrine girmenin heyecanı doruk noktasına ulaşmıştı diyebilirim. Çünkü biliyorduk ki girdiğimiz şehir, herhangi sıradan bir şehir değildi. Rabbimizin "Sen olmasaydın habibim, sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım." dediği, nebiler nebisi yüce Peygamberin yaşadığı şehirdi. Varlığımızı, kurtuluşumuzu, huzurumuzu borçlu olduğumuz büyük insan Hz. Muhammed (S.A.V.) Efendimizin huzuruna varmak ve onun mescidinde namaz kılmak, herhalde dünya saadetlerinin en büyüğü olsa gerekti. Zaten kendisi de "Beni öldükten sonra da ziyaret etmek, sağlığında ziyaret etmek gibidir." demiyor muydu? İşte o yüzdendir ki onu ziyarete gittiğimiz zaman, yüreğim kafesinden çıkacak gibi çarpıyor, içimi dalga dalga bir ürperti ile sonsuz bir huzur kaplıyordu. O günkü ruh halimi burada anlatmaya kelimeler yetmez sanıyorum. O ilk günden sonraki ziyaretlerimde de hep aynı heyecanı duydum. Dilerim ki hepiniz de o sonsuz huzur ve heyecanı tadasınız. Ömrüm boyunca 8 gün içinde Mescid-i Nebevi'de kıldığım ve bilhassa "Minberimle beytim arasında namaz kılan Cennet bahçesinde namaz kıldım derse yalan söylememiş olur." hadisi doğrultusunda, Cennet Bahçesi olarak tabir edilen kısımda, izdihama rağmen kıldığım namaz kadar, huzur duyduğum bir namazı hatırlamıyorum.

Her ülkeden insanın gelip namaz kıldığı ve âdeta mahşeri hatırlatan bu büyük camiyi Hz. Peygamber (S.A.V.) Mekke'den Medine-yi Münevvere'ye hicret et-

tikten sonra inşaya başladı. Hicretin yedinci yılında Hayber Gazvesi'nden dönüşünden sonra da Mescid-i Nebevi'nin alanını genişleterek, 2475 m²'ye çıkarttı. Bizzat Hz. Muhammed (S.A.V.) tarafından yapılan o ilk ilaveden sonra günümüze kadar 14 asır boyunca o mübarek mescide devamlı ilaveler yapıldı. Bu genişletmeler sonucunda bu gün bir milyon cemaatlik bir kapasiteye getirilen 305 bin m²'lik bir ölçeğe sahip bulunan ulu mabet. 85 kapısıyla efendimiz dönemindeki Medine şehrinin tamamını kapsamaktadır. Buna rağmen hâlâ genişletme çabaları sürmektedir. Mescidin bir özelliği de havanın durumuna göre bilgisayarlar vasıtasıyla açılıp kapanan kubbelerle çevrili olmasıdır. Kubbeler hep birden veya teker teker, modern bilgisayar sistemi ile açılıp kapanabilmektedir. Ayrıca kubbeler elle de açılıp kapanabilecek şekilde inşa edilmişler. Yüce Resul'un mescidini soğutma sistemleri ve soğuk su istasyonları, otopark ve tuvaletler gibi yan tesisleriyle dünyadaki camiler içinde en geniş ve en büyüğü unvanını elinde tutmaktadır.

Mescid-i Nebevi dışında Medine'de bazı ziyaret yerlerini gezerken dahi insan huşu içinde kalıyor.

Mescid-i Küba: Efendimiz hicret esnasında Medine'ye yaklaşırken Küba köyünde dinlenmiş ve bu mescidin inşasında bizzat işçilik yaparak çalışmış.

Mescidi Kibleteyn: Yani iki kibleli mescit anlamında. Peygamber Efendimiz henüz Kâbe kible olarak

tain edilmeden önce yönünü Mescid-i Aksa'ya dönerek namaz kılardı. Ama isteksizdi. "Allah'ım kiblemi onlardan (Yahudiler) ayır." diye dua eder, gönlünden de Kâbe'yi geçirirdi. Yine bir gün bu mescitte namaz kılar-ken Cebrail'le (A.S.) vahiy gelir ve yönünü Kâbe'ye dö-ner. O nedenle bu mescidin adı iki kibleli olarak kalmış-tır. Sonra Uhud Dağını gezerken, insan sanki binlerce yıl öteden kılıç ve kalkan sesini duyar gibi oluyor. Hz. Hamza'nın naraları kulaklarımızı çınlatır gibi hâlâ dipdi-ri ve heyecan verici olarak duruyor gibi geliyor insana. Şehit edilişi esnasındaki yüzündeki o güzel ifade, sanki kendisini görmüşüz gibi gözlerimizin önüne bir sis per-desi halinde hayal meyal geliyor. Anlatılmakla bitmeyecek olan o kutsal toprakların efsunlu havası insanı ken-dine doğru çekiyor ve âdeta esir alıyordu.

Medine'yi gezdiğimiz süre içerisinde içimi buran ve beni üzen tek şey, yüzlerce yıl İslâm'ın sancaktarlığını yapan Osmanlı yadigârı istasyon ve Osmanlı Mesci-di'nin kendi kaderine terk edilmiş olmasıydı. İs-tanbul'dan Medine'ye kadar döşenen tren raylarının hiç-biri yerinde kalmamış, istasyon da harabeye çevrilmişti. Suudlar'ın İngiliz etkisiyle Osmanlı'ya gösterdikleri yer-siz tepkinin bir simgesi gibi boynu bükük duruyordu Osmanlı eserleri. Ancak ne var ki ecdadımızın yıllarca kutsal topraklara yaptığı eşsiz hizmetlerin kalıntılarını ne kadar uğraşsalar da silememişlerdi. Mesela Rav-za'daki (Mescid-i Nebevi'de) Osmanlı eseri olan Yeşil Minare olduğu gibi duruyordu. Sonra Mekke'de

Kâbe'nin etrafındaki kubbeler ve Kâbe yakınındaki tepeden Osmanlı Muhafız Alayının kaldığı kale de olduğu gibi duruyordu. Bu gözükken bariz hizmetlerin kalıntısını silmek için herhalde mızrağı koyacak çuval bulamadılar diye düşünüyorum.

Mescid-i Nebevi'nin yanındaki Cennetü'l Baki Mezarlığında yatan sahabeler her geçişimizde bizlere "Hoş geldiniz Allah ve Resulünün misafirleri." diye selam verir gibiydiler.

Türk hacılarının rahat etmesini sağlamak için yoğun çaba gösteren, hastanesinden sağlık ocağına kadar bütün hizmetleri oraya taşıyan Diyanet İşlerinden de yeri geldikçe bahsetmeye çalışacağım. Mesela gerek Medine ve gerekse Mekke'deki servis araçlarının yetersizliği bariz şekilde gözüküyordu. Medine'de servis araçlarının durakları hem Ravza'ya hem de bazı otellere uzaktı. Bu eksiklik ring seferi ile her otelin önüne uğrayarak giderilebilirdi, ilerde Mekke'yi anlatırken Diyanetin organizesine yine değineceğiz.

Sekiz gün sonra Medine'den ayrılmak zorunda kalışımız bizleri üzüntüyle karışık bir sevince boğuyordu. Üzüntülüydük, çünkü Resulullah'tan ayrılıyorduk. Sevinçliydik, zira Beytullah'ı dünya gözüyle görecektik. Medine'den buruk bir şekilde yaşlı gözlerle bir akşamüstü ayrıldık. Ben çocuklarımdan ayrılırken böylesine ağladığımı hatırlamıyorum.

Daha Medine'den ayrılmadan, otellerde giydiğimiz ihramlarla telbiye, tehvil ve tekbir getirerek sabaha karşı Mekke'ye girdik. Otellerimize yerleşip biraz dinlendik. Kafile başkanı Afyon Bayat Müftüsü Ali Abay, akşam Kâbe'ye giderek umre vazifemizi yapacağımızı söylediği zaman, yüreklerimizi yeni bir heyecan dalgası kapladı.

Yeri gelmişken Ankara 14. kafilenin 5. grubunu genel merkez hacılarının yoğunlukta olmasından dolayı, Türkiye'nin her tarafından hacı arkadaşlarla tanışma imkânı sağladı bize.

Akşam Mekke caddelerinde, yüksek sesle telbiye ve tekbirler getirerek, aynı heyecan ve şevk içinde yaya olarak Harem-i Şerif'e doğru yürüdük. Beytullah'ı ilk görüşün heyecanı, nedense bambaşka oluyor. Bütün haşmet ve azametiyle karışımızda duran, siyah örtülü Beytullah, hepimizi birden âdeta büyüledi. İçeri girdiğimizde hiç de korkulacak bir izdihamla karşılaşmadık. Fazla kalabalık yoktu. Hanımlar olmasa ve insan biraz kendisini sıkırsa Hacerü'l Esved taşını bile öpebilirdi. Hani insanlarda ilk intiba önemlidir derler. Herhalde ondan olsa gerek ki, diğer günlerde de, o ilk günkü rahatlığın etkisiyle tavaflara girerken, içimizde en ufak bir heyecan ve tedirginlik duymadık.

İlk gün Umre tavafını yaptıktan ve namazını kıldıktan sonra, Safa ile Merve arasında say yaptık. Hz. İsmail'in annesi Hacer validemizin, o zamanlar kızgın

Çölde Sefa Tepesi ile Merve Tepesi arasındaki 500 m.'lik mesafeyi, tedirgin ve telaş içerisinde ana yüreği ile aç ve susuz, yedi kez gidip gelmesini düşündüm de, o çileli kadın gözümde bir kez daha büyüdü. Bizler mermerin üzerinden, her taraftan soğuk havanın üfürdüğü bir zeminde gidip gelirken bayağı zorlanıyorduk. O gün Umre vazifesini bitirdiğimizde, Harem-i Şerif'e kadar yaya yürümemizin etkisinden olsa gerek ki bir hayli yorulmuştuk. Ama bu önemli bir görevi başarabilmenin verdiği tatlı bir yorgunluktu. Otellerimizde tıraş olup ihramdan çıktığımızda kendimizi bir kuş kadar hafif hissediyorduk. Hepimizin yüzünde haccın birinci etabını bitirmenin mutluluğu okunuyordu.

Mekke'de kaldığımız diğer günlerde de bol bol nafile ibadet yapıp, ziyaret yerlerini gezdik. Hz. Muhammed'e (S.A.V.) peygamberliğin geldiği Hira Mağarası'nın bulunduğu Nur Dağını ve hicret esnasında yol arkadaşı Ebubekir Sıddık Efendimizle saklandığı Serv Mağarası'nı gezmeye gittiğimizde şaşkınlığım ve Efendimize olan sevgi ve hayranlığım bir kat daha arttı. O sarp kayalar arasından o mağaraya nasıl çıkmışlardı hâlâ hayret ediyorum. O Hira Mağarası'nda gecelediği günleri düşünüyorum da, rahatlık içindeki günümüz Müslümanlarının şikâyetlerine bir türlü anlam veremiyorum.

Mekke'de hac gününe kadar, birçok hemşerimizi ziyaret etme imkânı da buldum. Birçoğu ile oturup konuştuk. Çeşitli sorular sordum. Kimisi adım başı açılmış

olan sağlık ocaklarını gösteriyor ve Diyanetin iyi hizmetlerini sıralıyor. Kimisi de servislerin yetersizliğinden, grup hocalarının kendileriyle ilgilenmediğinden yakınıyordu.

Diğer kafilerdeki olumlu ve olumsuz eleştirilerden sonra, bizim kafilede 5. grubun nabzını tutmaya çalıştım. İlk başlarda, gurup hocası Ahmet Demirezen'in ve kafilenin diğer gurubundan Âdem Hoca'nın ilk kez hacca gelişi gurup arasında bir dezavantaj gibi gözüküyorduydu da, ilerleyen günlerde en az hacılar kadar huşu ve kutsal topraklarda bulunmanın bilinci içinde olmaları, hacılarla yakın ilgi kurmaya çalışmaları bu dezavantajı, avantajlı duruma çevirmeye yetmişti. Kafiledeki diğer din görevlileri Lokman, Tahir ve Ramazan Hoca'nın tecrübeli ve gayretli oluşları, 14. kafileye rahat bir hac görevi yaptırdı diyebilirim.

Mekke oturma itibariyle her tarafı sık sık dağlarla çevrili olduğu için, ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla dağların altını tüneller vasıtasıyla açmışlar. Mekke çevre yolları, üst köprüleri ve yüksek binaları ile modern bir şehir görünümündeydi. Türk hacılarının kaldığı Mesfele bölgesi, bakkalıyla, manavıyla, lokantasıyla âdeta bir Türk mahallesi gibiydi. Bölgedeki Arapların da Türkçe bilmeleri nedeniyle, dilimiz çok rahat bir anlaşma lisanı olmuştu. Türkçe yazılar ve kontörlü telefon kabinleri vasıtasıyla hacılar Türkiye ile rahat bir iletişim sağlayabilirdi. Tekniğin ilerlemesinden dolayı, gerek ulaşım

ve gerekse haberleşme yönüyle artık çok rahat bir hac görevi yapabiliyordu insan. Oysa eskiden öyle miydi? Hacca gitmek için Türkiye'den çıkan bir insan, 6 aydan önce memleketine dönemezdi. Bu süre zarfında, çocukları hacca gidenden, öldü mü, kaldı mı, hasta mı, hiçbir haber alamazlardı. Erzurumlu bir hacı anlatıyor. "Ben çocukken dedemin adı hacda öldüye çıkmıştı. Ama altı ay sonra sapasağlam çıktı geldi." Şimdi ise hacda olan olayları Türkiye hacılardan daha önce öğreniyordu. Mesela bayramın üçüncü günü, şeytan taşlama esnasında çıkan izdihamı, Türkiye bizden önce öğrenmişti. Örnek olarak ben bile, o gün tesadüfî bir telefonla, Türkiye'den öğrenmiştim olayları. Demem şu ki, eskilerin deyimiyle hac yolu meşakkat yolu olmaktan çıkmış, hac yolu rahatlık yolu olmuştu.

Telviye günü, bayramdan iki gün önce (Kayseri deyimiyle Tatava Günü) ihramlarımızı tekrar giyerek, ihram namazı kılıp, hacca niyet ettikten sonra (Haccı Temettu'ya niyet edenler için) Telbiye, Tekbir ve Tehlil getirerek arabalara binip Arafat'ın yolunu tuttuk. Allah'ın Resulü "Hac Arafat'tır." diye buyurmuş. Zira Âdem (A.S.), Arafat'ta affedilmiş ve Havva Anamızla yine Arafat'ta buluşmuş. O bakımdan Arafat bir bakıma buluşma ve af günü oluyor. Bilindiği gibi Hz. Âdem (A.S.) şeytan aleyhi'l-lâneye kanması nedeniyle Cennetten kovulduktan sonra, yıllarca gözyaşı döküyor ve af diliyor. Nihayet "Ya Rabbi beni Hz. Muhammed hürmetine af et." diye yakarıyor. Allah (C.C.) "Sen onu nerden

biliyorsun?" diye sorduğu zaman da: "İsminin yanında, onun ismini gördüm. Eğer senin için kıymetli olmasaydı, isminin yanına onun adını yazmazdın Ya Rabbi." diye cevap veriyor. Evet, kâinatı bile onun için yaratan Rabbimiz, şimdi Âdem'i nasıl affetmesin, nasıl eli boş çevirsin. Âdem (A.S.) affediliyor ve affedilmekle de kalmıyor, rahmeti bol olan Rabbimiz "Senin soyundan her kim, buranın kıymetini bilerek gelir ve af dilerse, onların da bütün günahlarını affedeceğim." sözünü veriyor.

Arafat'ta çadırlarımıza yerleştik ve o geceyi, namaz ve zikirle geçirdik.

Uykusuzluğa fazla tahammül edemeyen bir bünyeye sahip olmama rağmen, gerek Medine ve gerekse Mekke'deki yarı uykusuz günlerimiz ve Arafat'la Müzdelife'deki uykusuz gecelerimiz beni hiç etkilememiş, sanki iyice dinlenmişim gibi dinç ve sağlam kalışım beni hayrete düşürmüştü. Arife günü öğlen namazı ile ikinci namazını cem'i takdim ettikten sonra, huşu içinde ayakta vakfe duasını yaptık. Bu arada bir anekdot düşmek istiyorum. Arafat'ta Diyanet İşlerinin merkezî irşat programında il Müftümüz Necmettin Nursaçan'ın vaazını dinledik. Ankara Merkezden yazıldığımız için, Afyon, Bartın kfilesinin içindeydim. O bakımdan Nursaçan'ın sesi bana yakın bir dostu görmüş gibi geldi. Kafile başkanı olan Afyon Bayat Müftüsü Ali Abay'a bahsettiğim zaman, Nursaçan'ı bant ve kasetlerinden bildiğini, Türkiye genelinde tanınmış hocalardan olduğunu söylediğinde,

hemşehrimiz olarak Nursaçan'la öğünmedim desem yalan olur.

Akşam gün battıktan sonra, otobüslerle Müzdelife'ye hareket ettik. Bu seneye kadar bizim otobüslerle gittiğimiz yolu kalabalık nedeniyle yaya olarak kat etmişler. Diyanet İşleri bu sene ilk kez dönüşte otobüs vermiş. O bakımdan gerçekten şanslı bir hacı olduğumuzu söyleyebilirim.

Arafat'tan Müzdelife'ye geçtiğimizde, koca alan mahşer gibiydi. Akşam ve yassı namazlarım cem'i tehirle kıldıktan sonra çadır olmadığı için açık havada sabahladık. Müzdelife'de vakfe duasını yaptıktan sonra bayramın birinci günü Mina'ya hareket ettik. Mina'daki çadırlar vantilatörlerle takviye edildiği için biraz daha rahattı. Mina'da akşam namazından sonra, gündüz izdiham nedeniyle yapamadığınız için kafileler halinde (Akabe) büyük şeytanı taşlamaya gittik. Türkiye'den beri söylenen haccın en zor görevlerinden biri olduğu belirtilen şeytanları taşlama süresince, Diyanet'in tecrübeli hocaları sayesinde hiç zorlanmadık. İlk gün akşam giderken de Diyanet hacılarının hep birlikte hareket etmeleri, bizde bayağı tedirginliğe neden olmuştu. Türk hacılarının kalabalığı, oradaki insanlarla birleşince bir hayli izdiham olabileceği endişesi yer etmişti kafamıza. Oysaki şeytana gittiğimiz zaman hiç de korkulacak gibi olmadığını gördük ve ta yanına kadar yaklaşarak taşılayabildik iblisi. Her üç günde de çok rahat bir şekilde taşladık. Bütün

hac süresinde hiç bir zorlukla karşılaşmadığınızı gördükçe, şüphesiz Allah yardım etti, diye düşünüyorum.

Şeytan taşlama işi bittikten sonra, otellerimize gelip, tıraş olarak ihramdan çıktık. Haccın en önemli sürecini yerine getirmiş olmanın verdiği rahatlıkla o gece deliksiz bir uyku çektik. Ertesi gün akşam, yine kolay bir şekilde üç şeytanı da taşladıktan sonra, haccın ikinci farzı olan, ziyaret tavafı için Kâbe'ye gittik. Artık bu gece her şey bitecek ve bizler hacı olacaktık, işte o şevk ve heyecanla tavaf ve Say'ı yaptığımızda saatler gecenin 3'ünü gösteriyordu. O an görülmeye değer bir andı. Hepimiz birbirimizle kucaklaşıp öpüştük ve haccımızı tebrik ettik. Kolay değildi, İslâm'ın en zor şartlarından birini ifa etmiş oluyorduk. Teşbihte hata olmasın, sanki bir temizleme fabrikasına girmiş ve ruhumuzla, benliğimizle ve bütün bedenimizle tertemiz olup çıkmıştık.

Diğer gün yani bayramın 3. günü, kafilenin programı son defa yani akşam namazından sonra şeytan taşlamaya gitmek. Bu program gereğince, biz akşamı beklerken, Türkiye'den şeytan taşlama esnasında izdiham çıktığını, Türkiye'deki bütün televizyonların alt yazı geçtiğini, ölü sayısının 180 civarında olduğunu öğrendik. Hayret etmemek mümkün değildi, Türkiye olayları bizden önce öğrenmiş, Mekke'ye telefon yağmaya başlamıştı. O gün ve ertesi gün Mekke' de telefonlar kitlendi. Hacda bulunan herkes, yakınına telefon etmek için kuyruğa girmişti. O gün akşama doğru, bütün kabile başkan-

ları, kafilelerinde eksik, ölü veya yaralanan olup olmadığını kontrol etti. Tespitlere göre Diyanet hacılarında herhangi bir vukuat yoktu. Özel şirket hacılarından, birkaç Türk'ün öldüğünü, geri kalan çoğunluğun, Endonezyalı hacılardan olduğunu öğrendik. Çok üzüldük, ama yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu. Yeri gelmişken Endonezyalılarından biraz bahsetmek istiyorum. Hepsisi de genellikle genç yaşta hacca gelen, kısa boylu, cana yakın, temiz ve samimi Müslümanlardı. Öyle ki, balayı için hacca gelen gençler bile vardı içlerinde.

Türklere karşı özel bir ilgi duyuyor, bir Türk'le konuşmaktan memnun oluyorlardı. Ölenlerine Allah Rahmet eylesin. O akşam, ne de olsa yine bir tedirginlik içinde son kez şeytanı taşlamaya gittik, olayların aksine, belki de en rahat, o akşam taş attık desem yalan olmaz.

Cumartesi günü sabahleyin, son Umre, akşam da veda tavafını yaptığımız zaman, içimiz dolu doluydu. Beytullah'a ve kutsal topraklara veda etme zamanı gelmişti. Bir ay nasıl geçti, günlerimiz nasıl doldu anlayamadık. O akşam doya doya Beytullah'ı seyrettik. Gözlerimiz yaşlı fakat yüreğimiz bir kuş kadar hafifti.

Sonra... Sonrası Cidde havaalanı ve ardından, havasını, suyunu ve kokusunu özlediğimiz Türkiye...

BABAMIN ARDINDAN

Ne zordur bir evladın babasının arkasından yazı yazması bilemezsiniz. Ne denir, nasıl anlatılır bilemem öyle ustaca kelimeler de kuramam, dilimin döndüğü aklımın yettiğinde bir kaç satırla babamı anlatmaya çalışacağım. Ne kadar zor olsa da sığdırmaya çalışacağım o engin yüreği bu bir kaç satıra...

Onunla 1975 yılının Mart ayında annemin dediğine göre perşembeyi cumaya bağlayan gece tanıştık. Değerli Ahmet Sıvacı amcamın dediğine göre de sancılı bir bekleyişin ardından oldu bu tanışma... Tabii o zamanlar bilemiyorsunuz doğmadan çocuğun cinsiyetini. "Bizim ailede erkek evladının yeri başka olur." derdi hep babam ve eklerdi "İnşallah senin de bir erkek evladın olursa anlarsın." Eşimin ikinci hamileliğinde doktor kontrolüne birlikte gitmiştik. Birlikte öğrenmiştik bir erkek evladım olacağını ben duygulanmış babama sarılmıştım. "Baba Fehmi geliyor." demiştim de "Şimdi anladın mı erkek evladın değerini?" demişti. Bana hep ileriye gösterirdi her zaman kendini değil benim geleceğimi düşünürdü. Askerlik bittiğinde işimi o buldu, o yerleştirdi Rahmetli Mehmet Somtaş'ın yanına, eti senin kemiği benim diyerek.

Hep kendi gibi sanata düşkün olmamı isterdi. Küçüklüğümden beri her sanat etkinliğine götürdü. Bir etkinlik olsa günler öncesinden planlar yapardı ve bu planlar hep iki kişilik olurdu. Biri ben diğeri babam. Hatta beni arkadaşlarına tanıştıırken bile “Babasının Oğlu” derdi. Göğsünü gere gere. Belli bir zamandan sonra ben artık “Babamın oğluyum.” demeye başladım. Hiç unutmam Muhsin İlyas Subaşı Hocam babama “Fehmi, getirme artık şu oğlanı.” demişti de ne kızmıştı “Karışmayın benim oğluma!” diye... Gün geldi ben oldum babama arkadaş, gün geldi babam oldu bana arkadaş ama hep bir olduk. Tek yürek olduk.

“Gülün Müjdesi”ne âşıktı ezel

Gül gibi yazılar yazdı ne güzel

“Eylül Vurgunu”yla sarardı gazel

Aşkla yandı Ümit Fehmi Sorgunlu

Ne güzel demiş Şair Musa Tektaş Hocam, diline sağlık, yüreğine sağlık, kalemine sağlık... Meçhuller ile başladı serüven, Hikayelerden Taşarak bitti Söz...

Hastalığı:

Bundan üç yıl öncesiydi. Bağırsak kanseri ile başladı imtihan ve artarak devam etti. İki kez ameliyat oldu. İki kez kemoterapi, iki kez ışıın tedavisi gördü. İlk lenf bezlerine bulaştı sonra karaciğer, akciğer, omurilik ve

beyin. İlk önceleri şöyle dua etti “Allah’ım imtihanımı kaldır.” Sonraları gördüğü bir rüya ile irkildi “Allah’ım imtihanımı kolaylaştır.” dedi. Rüyasında sabretmesi gerektiği vurgulanıyordu. Umutların tükendiği yerde hep Mustafa Güneş hocam vardı. Ya umut olur ya umut bulurdu. Hastalığı boyunca hep yanımızda oldu. Her şey imtihan Ümit Abi derdi. Her şey bir imtihan...ve eklerdi, sen bu hastalığı yeneceksin. Son hastaneye yattığında doktorlar üç hafta sonra bir şeyin kalmayacak dediler. Hastaneden çıkınca bana üç hafta sonra adres gösterdi “Seni Gültepe Parkının çimlerinde tuş edeceğim.” Sonra ekledi “Ne o korkuyor musun?”

Üç hafta sürdü... Hastalık onu tuş etti. Gözümün önünde eriyip gitti... 26 Haziran 2010 Cumartesi günü Saat 16.00’da Rabbine yürüdü. Cenazesi Pazar günü öğle namazını müteakiben Aile Kabristanlığında dünya gözüyle göremediği annesinin yanına defnedildi.

Ve Yağmur Yağmıyordu ama Kayseri Ağlıyordu.

Aykut Avni SORGUNLU

